

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

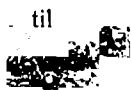
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

de offentlige

Afgangs- og Aarsprøver

paa

Herlufsholm

i Juni og Juli 1913.

Indbydelsesskrift

til de offentlige

Afgangs- og Aarsprøver

paa

Herlufsholm

i Juni og Juli 1913.

Demosthenes's første Tale mod Filip, oversat af Adjunkt
H. Bang.

Forstander-Jubilæet den 1ste September 1912.

Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten
i Skoleaaret 1912—13.

Næstved.

„Næstved Avis“s Bogtrykkeri.

1913.

Demosthenes's
første Tale mod Filip,

oversat af

Adjunkt H. Bang.

Den Folkeforsamling, paa hvilken Demosthenes holdt efterfølgende Tale, fandt Sted i Foraaret 351. Siden Filip af Makedonien i Aaret 357 erobrede Byen Amphipolis i det østlige Makedonien, hvilken By Athenaierne tidligere havde ejet og stadig stræbte efter igen at faa i deres Magt, havde han ligget i Krig med Athen. Athenaierne førte imidlertid ikke Krigen med Kraft, dels fordi de i det hele var uvillige til personlig at bære en Krigs Byrder, dels fordi Athens Magt blev væsentligt svækket, da de vigtigste af de med den forbundne Øer faaldt fra Forbundet umiddelbart efter Krigens Udbrud. Filip benyttede sig med stor Klogskab heraf og erobrede i Løbet af faa Aar de Athen tilhørende Byer Potidaia, Pydna og Methone paa Halvøen Chalkidike og i den sydlige Del af Makedonien. Til at blande sig i Hellas's indre Forhold fik han en Lejlighed, da Thebanerne kaldte ham til Hjælp i den Krig, de førte mod Fokierne. Da Filip havde slaaet disse og i Aaret 352 vilde forfølge dem ind i Mellemgrækenland, besluttede Athenaierne, der havde faaet Øjnene op for, hvor farligt dette var, sig endelig til at foretage et kraftigt Skridt og spærrede Passet ved Thermopylæ for ham.

Demosthenes's Tale er et Forsøg paa at faa Athenaierne til ikke at slaa sig til Ro hermed, men til ogsaa i Fremtiden at træffe energiske Forholdsregler mod ham. Noget sikkert om dens Virkning ved vi ikke; den har imidlertid neppe været den tilsigtede.

Demosthenes's første Tale mod Filip.

Dersom det var et nyt Emne, som det her gjaldt at udtale sig om, Athenaiere, vilde jeg have forholdt mig afventende, indtil de fleste af vore kendte Talere havde talt, og dersom jeg kunde give noget Forslag fra deres Side min Billigelse, vilde jeg slet ikke have taget Ordet; hvis jeg derimod ikke kunde det, vilde jeg selv bagefter have forsøgt at fremsætte min Mening om Sagen. Men da nu det, hvorom vore Overvejelser i Øjeblikket drejer sig, er noget, som disse Talere ofte før har talt om, mener jeg, at jeg, selv som første Taler, tør gøre Regning paa eders Overbærenhed. Hvis nemlig de i den Tid, der er er gaact, havde raadet eder til at gøre det, der bør gøres, vilde I nu slet ikke behøve at lægge Raad op.

Først vil jeg da sige eder, Athenaiere, at I ikke skal tabe Modet over Sagens nuværende Stilling, selv om I ogsaa finder den i høj Grad uheldig. Det er nemlig saadan, at det Forhold, der hidtil har været det uheldigste for os, naar vi ser paa Fremtiden, netop er det heldigste. Hvilket Forhold? spørger I. Det, Athenaiere, at vore Sager staar daarligt, fordi I intet gør af det, der bør gøres. Stod de, som de staar, skønt I

gjorde alt, hvad rimeligt og tilbørligt er, vilde der jo ikke engang være Haab om, at de kunde komme til at staa bedre.

Dernæst skal I betænke — dels hører I jo derom af andre, og dels ved I det af egen Erfaring og kan selv genkalde eder det i Erindringen — hvor stor en Magt Lakedaimonierne engang for ikke lang Tid siden havde, og hvor smukt og rigtigt I alligevel handlede, fuldtud vor Fædreneby værdigt: hvorledes I tog eder Krigen med dem paa for den retfærdige Sags Skyld.¹⁾ Hvorfor fortæller jeg eder nu alt dette, Athenaiere? For at I skal have en klar Forstaaelse af, at ingen Fare truer eder, naar I passer paa, mens paa den anden Side heller intet gaar, som I ønsker, det skal, naar I er ligeglade; som Beviser herfor har I jo Lakedaimoniernes fordums Magt, som I vandt Sejr over ved at vise den største Agtpaagivenhed, og saa nu Filips overmodige Optræden, der foraarsager os stadig Uro, fordi vi aldeles ikke bekymrer os om vor Pligt.

Hvis nu en eller anden af eder, Athenaiere, der ser den store Krigsmagt, Filip har til sin Raadighed, og ser, at alle Byerne deroppe²⁾ er gaaet tabt for os, anser Filip for at være vanskelig at føre Krig med, da har han ganske Ret heri; men han skal nu alligevel huske paa, at vi, Athenaiere, engang havde i vor Besiddelse baade Pydna og Potidaia og Methone og hele Egnen

1) Der sigtes til Athens Deltagelse i den korinthiske Krig (395-387) og i den boiotiske Krig (378 ff.), der opstod, fordi Spartanerne besatte Thebens Borg i Strid med Fredsslutningen efter den korinthiske Krig, der lovede de enkelte græske Stater Uafhængighed.

2) De umiddelbart i det følgende nævnte Byer, hvoraf Potidaia laa paa Halvøen Chalkidike, Methone og Pydna Vest herfor paa Makedoniens Kyst. Alle tre havde tilhørt Athen, men var blevet erobret af Filip Aar 357 og nærmeste Aar.

deroppe, og at mange af de Folk, der nu er paa hans Side, den Gang var fri og uafhængige og foretrak at være Venner med os for at være det med ham. Havde Filip den Gang ment, at Athenaierne var det vanskeligt at føre Krig med, fordi de sad inde med saa mange Støttepunkter for et Angreb paa hans Land, mens han selv var helt uden Forbundsfæller, vilde han intet have udrettet af alt det, han nu har sat igennem, og han vilde ikke være bleven saa mægtig, som han er. Men han indsaa meget rigtigt, hvordan Forholdet er: at alle disse Byer som en Sejrspris tilvinker Sejrherreren i Krigen, og at det er Naturens Orden, at fraværendes Ejendom bliver et Bytte for de nærværende, ligesom de ligeglades bliver det for dem, der vil døje baade Besvær og Farer. I Erkendelse heraf er det, at han har underlagt sig det altsammen og nu har det i sin Besiddelse, dels som Krigsbytte og dels som Forbundsfæller og Venner. Thi alle vil jo kæmpe sammen med og slutte sig til dem, som de ser veludrustede og med Villie til at gøre, hvad der bør gøres.

Dersom altsaa ogsaa I, Athenaiere, nu vilde gøre eder fortrolige med denne Tanke, — før har I jo ikke villet — og hvis hver enkelt af eder vilde opgive alle Udflugter og være rede til at gøre det, der tiltrænges, og hvormed han kan gøre sig nyttig for Byen — den af eder, der har Penge, til at betale Pengebidrag, og den, der er i den værnepligtige Alder, til at gøre Krigstjeneste — kort sagt, hvis I kun vilde stole paa eder selv og høre op med hver for sig at haabe selv at slippe for at gøre noget, fordi eders Nabo nok gør det altsammen for eder, saa vilde I baade faa eders Besiddelser igen, med Guds Hjælp, og raade Bod paa Følgerne af eders Letsindighed, og ham deroppe vilde I faa straffet. I

maa nemlig ikke bilde eder ind, at de nuværende Tilstande for Filips Vedkommende er bleven evige og uforanderlige, som om han var en Gud; nej, der er mangen en, der baade hader og frygter ham, Athenaiere, og ogsaa misunder ham, selv af dem, der nu synes at være hans ivrige Venner. Og alle de Lidenskaber, der rører sig i andre Mennesker, maa I vide, ogsaa rører sig i hans Tilhængeres Sind; blot holder de sig alle skjult nu, fordi de intet Tilholdssted har paa Grund af eders Sendrægtighed og Ligegyldighed. Men den skal og maa I nu aflægge.

I ser jo, Athenaiere, hvor vidt Menneskets Frækhed nu gaar; han giver eder end ikke Valget mellem at handle og holde eder i Ro, men han truer og fører overmodig Tale -- siger man da; og nøjes med det, som han har underlagt sig, kan han ikke, stadig føjer han noget til snart her snart der og stiller sine Garn op rundt om os, der sidder stille hen med Hænderne i Skødet.

Naar vil I da gøre eders Pligt, Athenaiere? Hvad skal der ske, førend I vil? Naar det er nødvendigt, vil I, ikke sandt? Men hvilke Tanker skal man gøre sig om det, der nu gaar for sig? Min Mening er, at alle frie Mænd i allerhøjeste Grad maa skamme sig over, hvad der sker for Øjeblikket. Eller, sig mig, vil I blive ved med at gaa om og spørge hverandre: „Er der noget nyt“? Som om der kunde hænde noget mere forbavsende nyt, end at en Makedoner bekriger Athenaiere og optræder som Ordner af Hellenernes Sager. „Er Filip død“? „Nej, vel er han ej, men han er syg“. Og hvad Rolle spiller saa det? Selv om han bliver syg og dør, vil I saamænd snart skaffe os en ny Filip, hvis I viser Begivenhederne den Interesse, I nu viser dem. Det er nemlig ikke nær saameget Filips egen

Magt, der har skaffet ham den Stilling, han har, som det er eders Ligeegyldighed. Saa er der endnu eet, I maa tage i Betragtning. Hvis Filip kom noget til, og Skæbnen, der altid sørger bedre for os, end vi selv gør, ogsaa vilde gøre os denne Vennetjeneste, tænk saa paa, at kun, naar I er i Nærheden, vil I kunne benytte eder af Forvirringen deroppe til at ordne Forholdene efter eders Ønske, mens I, naar I bærer eder ad som nu, end ikke hvis Tilfældet giver eder en Lejlighed, vil kunne faa Amfipolis¹⁾ i eders Magt igen, langt borte som I er baade med eders Udrustning og eders Tanker.

Hermed hører jeg op at tale om, at I alle bør være besjælede af Beredvillighed til at gøre, hvad Pligten byder; det gaar jeg ud fra, at I har indset og føler eder overbeviste om. I det følgende skal jeg nu forsøge at forklare eder lidt om Arten af den Udrustning, som jeg tror vil kunne hjælpe os ud af de nuværende Tilstande; hvor mange Mand der skal til, og hvor vi skal faa Pengene fra, og hvordan jeg mener, at alt, hvad der ellers er nødvendigt, bedst og hurtigst kan skaffes til Veje. Først beder jeg eder blot om dette, Athenaiere: Fæld eders Dom, naar I har hørt alt; overil eder ikke; og selv om den Udrustning, jeg taler om, til at begynde med synes en og anden af eder noget ganske nyt, tro saa ikke, at jeg taler blot for at skyde Sagen ud. Det er jo ikke de Folk, der siger: „Straks“ og „Endnu i Dag“, der siger det rigtigste (det, der allerede er sket, vil vi aldrig kunne hindre med den her omtalte Ekspedition); nej, det er den Mand, der viser, hvordan vi

1) By paa Chalkidike; Koloni fra Athen, der mistede den i den peloponnesiske Krig og aldrig fik fast Fod der mere; Filip erobrede den Aar 357, hvilket gav Anledning til, at Athen erklærede Filip Krig.

skal stille en Udrustning paa Benene, der er stor og god nok til at kunne holde Stand, indtil vi enten slutter Fred efter mindelig Overenskomst eller sejrer over vore Fjender; kun paa den Maade vil vi undgaa Ulykker i Fremtiden.

Dette tiltror jeg mig at kunne sige eder, uden at jeg iøvrigt vil lægge Hindringer i Vejen for andre, der har noget paa Hjærte. Saa meget er det altsaa, jeg lover eder, og den følgende Fremstilling vil vise, om jeg tør det; herom er det eder, der skal dømme.

Først og fremmest mener jeg da, at I skal gøre 50 Trierer¹⁾ sejlklare — og være belavet paa selv at gaa om Bord i dem og stikke i Søen, hvis det bliver nødvendigt. Men foruden disse 50 Skibe byder jeg eder at klargøre Transportskibe til Halvdelen af vort Rytteris Heste samt det nødvendige Antal Lastskibe. Dette, mener jeg, bør vi have rede til Værn mod Filips pludselige Tog fra hans Land til Pylai og Chersonesos og Olynthos²⁾, og hvorhen han nu vil drage. Thi det, der skal gøres ham klart, er, at I nok kunde tænke eder at opgive eders nuværende ubetimelige Ligegyldighed for at handle, ligesom I engang drog til Euboia og for i Tiden, efter hvad man fortæller, til Haliartos og nu for ganske nylig til Pylai³⁾.

Og selv om I ikke vil gaa over til Angreb, som jeg mener, I bør, er dog denne min Mobiliseringsplan

1) Krigsskibe; 50 Skibe er et beskedent Tal, da Athen efter Demosthenes's eget Udsagn andetsteds havde 300 Krigsskibe.

2) Pylai = Thermopylæ. Chersonesos er Halvøen mellem Hellespont og det Thrakiske Hav. O. By paa Chalkidike.

3) Aar 358 sendte Athen en Hær til Euboia for at forsvare Byerne der mod Theben. Toget til H. fandt Sted i den korinthiske Krig, og i 352 standsede Athenaierne Filip, da han vilde forfølge Fokierne gennem Thermopylæ.

aldeles ikke at foragte. Følgen af dens Udførelse bliver jo enten, at Manden holder sig rolig af Frygt, naar han ser, at I er parate — og det skal han nok faa at vide; der er saamænd kun altfor mange her hos os, der vil fortælle ham alt eller at vi kommer over ham uventet, hvis han overser denne vor Foranstaltning; der er jo saa intet, der hindrer eder i at sejle til hans Land, naar han giver eder en gunstig Lejlighed dertil.

Altsaa disse Forholdsregler, mener jeg, I alle straks bør indse Rigtigheden af, og I straks bør bringe til Udførelse. Men, Athenaiere, forud for dette skal I gøre en Styrke klar, der stadigvæk skal føre Krig og til enhver Tid tilføje Filip Skade. Og lad mig nu blive fri for at høre om 10 eller 20 Tusinde Mand Lejetropper eller om eders bekendte Troppestykker, der kun staar paa Papiret; nej, lad Styrken virkelig blive Byens¹⁾, og hvad enten I vælger een Mand til Fører for den eller flere, eller I vælger den og den bestemte Person, ligemeget hvem, sørg saa for, at den lystre ham og følger ham. Saa maa I ogsaa skaffe denne Styrke Underhold.

Der rejser sig nu det Spørgsmaal, hvordan den skal være og hvor stor, hvorfra den skal faa sin Forplejning, og hvorledes I skal faa den til at lystre, som jeg lige sagde. Disse Spørgsmaal skal jeg nu gennemgaa et for et og give eder Svaret paa dem.

Jeg begynder med at tale om Lejetropper — men gør nu ikke det, der saa ofte har gjort eder Fortræd. I plejer jo at mene, at intet er stort nok, og i eders Beslutninger at vælge det allerstørste, for saa, naar Handlingens Øjeblik kommer, ikke engang at gøre en

1) Sml. Side 15.

lille Smule. Nej, I skal nøjes med lidt og skaffe det til Veje, og saa senere føje mere til, hvis det viser sig ikke at være nok.

Altsaa i alt forlanger jeg 2000 Mand stillet paa Benene; heraf skal de 500 være Athenaiere, af de Aargange, I bestemmer, og de skal gøre Tjeneste en bestemt, men ikke lang Tid efter eders Forgodtbefindende paa den Maade, at de stadig løser hinanden af; Resten skal være Lejetropper. Endvidere forlanger jeg 200 Ryttere, hvoraf 50 Athenaiere, der skal gøre Tjeneste ganske som Fodfolket; og disse Ryttere skal have Skibe til deres Heste. Det var nu det; men der er mere endnu. Næmlig 10 hurtigtsejlende Trierer; Filip har jo en Flaade, saa vi maa altsaa ogsaa have Krigsskibe, for at Transporten af Styrken kan foregaa sikkert. Men Forplejningen til denne Styrke, hvor skal vi faa den fra? Ogsaa dette Punkt skal jeg gøre Rede for, naar jeg først har vist eder, hvorfor jeg anser en saadan Styrke for tilstrækkelig, og hvorfor jeg vil have Borgere med.

Større, end mit Forslag gaar ud paa, behøver den ikke at være, Athenaiere, fordi vi i Øjeblikket ikke kan stille en Hær paa Benene, der kan maale sig med Filips; vi maa føre „den lille Krig“ og indrette vore Operationer herefter til at begynde med. Styrken skal altsaa paa den ene Side ikke være altfor vældig — saa kan vi jo ikke skaffe Sold og Forplejning til den — paa den anden Side maa den heller ikke være helt ubetydelig. Og Borgere, ønsker jeg, skal deltage af følgende Grund. Jeg har hørt, at Byen tidligere engang havde Lejetropper liggende i Korinth under Anførsel af Polystratos og Iphikrates og Chabrias og et

Par andre, og at I ogsaa selv var med dér¹⁾); og jeg har ladet mig fortælle, at disse Lejetropper i Forening med eder, naar det kom til Slag, besejrede Lakedaimonierne. Siden det derimod er blevet Lejetropper, der paa egen Haand fører eders Krige, er det eders Venner og Forbundsfæller, de besejrer, og eders Fjender er blevet kun altfor mægtige. Den Krig, Byen fører, skænker disse Tropper blot et flygtigt Blik, og saa gaar Farten til Artabazos²⁾ og alle mulige andre Steder hen; og eders Feltherre sejler bagefter. Hvad skulde han ellers gøre? Han kan jo ikke kommandere, naar han ingen Penge har til Sold. Hvad er det da, jeg vil have eder til? I skal berøve saavel Feltherren som de menige Soldater alle Paaskud til at bære sig saadan ad ved at skaffe de nødvendige Penge til Sold og ved at lade Soldater af eders egen Midte være med for ligesom at have Opsyn med, hvad Anføreren foretager sig. Som det gaar nu, bærer vi os ganske latterligt ad. Der kunde gerne en spørge eder: „I har Fred i Øjeblikket, ikke sandt, Athenaiere?“ Og I vilde saa svare ham: „Nej, hvor vil du hen, vi fører jo Krig med Filip“.

Har I ikke hidtil aarligt valgt 10 Taxiarcher og Strateger og 2 Hipparcher³⁾? Hvad tager de sig da for? Med Undtagelse af een eneste Mand, som I sender ud

1) I den korinthiske Krig.

2) Aar 357 faldt Øerne Chios, Kos og Rhodos, Athenaiernes Forbundsfæller, fra dem. Den athenienske Feltherre Chares, som sendtes mod dem med en Hær af Lejetropper, førte væsentlig af Mangel paa Penge denne Hær til den oprørske Satrap Artabazos, som han støttede mod Perserkongen.

3) Der valgtes aarlig 10 Strateger og 10 Taxiarcher som Anførere for Fodfolket, 2 Hipparcher og 10 Fylarcher for Rytteriet; i den ældre Tid drog alle Anførerne med i Krigen.

i Krigen, optræder de ved Festoptogene her hos eder sammen med Offerpræsterne. I vælger nemlig Taxiarcher og Fylarcher ikke til at gaa i Krig, men til at vise sig paa Torvet, ganske som Folk, der laver Dukker af Ler, som de udstiller til Salg der.

Men burde ikke Taxiarcherne i eders Hær være Folk af eders Midte og ligesaa Hipparchen være det og alle Anførerne, for at Styrken virkelig kunde være Byens? Og er det rigtigt, at eders Hipparch sejler af Sted til Lemnos,¹⁾ mens Menelaos²⁾ som Hipparch anfører de Folk, der kæmper for at bevare Byens Besiddelser? Dette siger jeg ikke for at lægge Manden noget til Last, men han burde dog være valgt af eder til denne Stilling, ligemeget hvem han saa er.

Naa, maaske mener I, at jeg kan have Ret i dette, og vil derfor navnlig gerne høre noget om Pengespørgsmaalet; hvor mange Penge der skal bruges, og hvor de skal komme fra. Det kommer jeg da til nu.

Altsaa Pengene! Denne Styrkes Underhold, jeg regner blot med Provianteringen af den, beløber sig til lidt over 90 Talenter³⁾ : 40 Talenter til 10 hurtigtsejlende Trierer, nemlig 20 Miner til hvert Skib maanedlig; samme Sum til 2000 Soldater, for at hver Soldat kan faa 10 Drachmer om Maaneden i Kostpenge; til de 200

1) Til Øen Lemnos, der tilhørte Athen, sendtes aarlig en Hipparch.

2) Menelaos var Halvbroder til Filip af Makedonien; han var flygtet hjemmefra, fordi Filip stræbte ham efter Livet. Da han ikke havde Borgerret i Athen, kunde han ikke vælges til Anfører, men har altsaa alligevel ført atheniensiske Tropper, formodentlig i Thrakien.

3) Nøjagtigt bliver den aarlige Bekostning 92 Talenter. 1 Talent (godt 4000 Kr.) = 60 Miner; 1 M. = 100 Drachmer.

Ryttere gaar der 12 Talenter, naar hver faar 30 Drachmer maanedlig. Nu finder maaske en og anden, at det er lidt at bygge paa kun at have Kostpengene til Soldaterne, men det er ikke rigtigt. Jeg ved nemlig ganske bestemt, at naar disse Penge findes, skal Hæren nok selv skaffe sig Resten i Krigen, saa den kan faa fuld Løn, uden at gøre Uret mod nogen Hellener eller Forbundsfælle. Jeg er selv villig til at sejle med som frivillig og døje hvadsomhelst, hvis jeg ikke har Ret heri.

Hvordan I skal gøre Udveje for disse Penge, som jeg her byder eder at skaffe, skal jeg nu sige eder.

Forslag til Tilvejebringelse af Pengene oplæses.¹⁾

Dette er, Athenaiere, hvad jeg og de Folk, jeg har spurgt til Raads, har kunnet udfinde. Naar I nu stemmer om Forslagene, vedtag saa mit, hvis I da synes om det, for at I ikke skal føre Krig med Filip blot i eders Beslutninger og paa Papiret, men ogsaa i Gerningen.

Mig forekommer det fremdeles, Athenaiere, at I langt bedre vil kunne fatte eders Beslutning om Krigen og hele Udrustningen til den, naar I tager i Betragtning, hvorledes det Land er beliggende, som I fører Krig mod, og naar I regner med, at Filip kommer eder i Forkøbet med de fleste af sine Foretagender, fordi han benytter sig baade af Vind og Vejr og af Aarstiderne, og at han først giver sig i Lag med noget, naar vi ikke kan komme op til ham, fordi de stadige Nordenvinde blæser²⁾,

¹⁾ Dette Forslag er sikkert udeladt af Demosthenes selv ved Udgivelsen af Talen. Ligesaa i det følgende Filips Brev til Indbyggerne paa Eubøia.

²⁾ I den varme Aarstid.

eller Vinteren er indtraadt. Dette skal vi huske og derfor ikke føre Krig ved Hjælp af Undsætningsekspeditioner — saa kommer vi altid bagefter — men med en Styrke, der stadig ligger kampberedt deroppe. Som Vinterhavn for den har I til eders Disposition Lemnos, Thasos og Skiathos og de andre Øer dér, hvor der baade er Havne og Korn og alt, hvad Hæren kan faa Brug for. Men den gode Aarstid, hvor det er let at klare sig ved Kysten, og Vindforholdene ingen Vanskeligheder frembyder, vil Flaaden uden Besvær kunne ligge ved Filips eget Land og ved Indløbet til Havnene.

Hvad der imidlertid skal udrettes med Styrken, og naar den skal i Virksomhed, herom vil den Mand, I sætter i Spidsen for den, kunne tage Tid og Lejlighed med paa Raad. Hvad I derimod i Forvejen skal have skaffet ham, er, hvad mit Forslag gaar ud paa. Men, Athenaiere, bringer I først de Penge til Veje, som jeg har nævnt, og derpaa alt det øvrige, Fodfolk, Skibe og Ryttere, og binder I ved Lov hele Styrken uden nogen Undtagelse til at blive, hvor Krigen er, saa vil I, naar I selv tager Pengespørgsmaalet i eders Haand og kun kræver Feltherren til Regnskab for Operationerne, være færdige med stadig at raadslaa om de samme Ting og intetsomhelst udrette derved; og hvad mere er, Filip vil I berøve hans vigtigste Indtægtskilde. Hvilken nemlig? Han fører jo Krig paa eders Forbundsfællers Bekostning, idet han brandskatter de søfarende. Men der er mere endnu; I vil selv være sikret mod at lide ondt, og det vil ikke mere gaa som hidtil, f. Eks. da han gjorde Landgang paa Lemnos og Imbros og sejlede bort med eders Landsmænd som Krigsfanger, eller da han ved Geraisthos beslaglagde alle Handelsskibene og derved

inddrev en umaadelig Mængde Penge¹⁾, eller nu sidst, da han gik i Land ved Marathon og sejlede bort med det hellige Skib²⁾. Saadan noget kan I jo slet ikke hindre; I kan ikke engang naa derhen med en Styrke til den Tid, I beslutter det.

Hvorfor tror I mon egentlig, Athenaiere, at mens Panathenaierfesten og Dionysosfesterne³⁾ altid kan fejres til rette Tid, hvad enten det er Folk, der har Forstand derpaa eller ej, Lodtrækningen sætter til at arrangere dem

disse Fester, hvortil I giver flere Penge ud end til noget af eders Togter, og som kræver en saadan Mængde Menneskers Medvirken og fordrer et saadant Apparat i Gang, som neppe noget andet – saa kommer I altid for sent af Sted med eders Togter, som med det til Methone og til Pagasai⁴⁾ og til Potidaia?

Grunden er den, at alt, hvad der vedrører disse Fester, har Loven Bestemmelser om, saa at enhver af eder længe i Forvejen ved, hvem der er Fylens Choreg⁵⁾

1) De her omtalte Begivenheder kender vi ikke nærmere til. Geraistos var det sydlige Forbjerg paa Euboa; der laa en By af samme Navn ved det.

2) Det saakaldte deliske Skib, der hvert Aar efter at være indviet af Apollons Præst ved Marathon sendtes med et Festgesandtskab til Delos, Apollons Fødested.

3) Disse Fester nævnes som de mest pragtfulde og kostbare. P. fejredes aarlig i Juli; af Dionysosfester var der hvert Aar 4.

4) By i Thessalien, inderst i den pagasæiske Bugt; den erobredes af Filip Aar 352.

5) De Chor, der medvirkede ved de dramatiske Opførelser, stillede af de rigeste Borgere efter Tur; den, der stillede et saadant Chor, kaldtes Choregos; han skulde forsyne Chorets Medlemmer med alt fornødent baade ved dets Optræden og i den Tid, det brugte til sin Uddannelse. Omkostningerne herved kunde beløbe sig til 3000 Drachmer.

eller Gymnasiarch¹⁾, hvad han har at gøre og til hvad Tid, hvem der skal yde ham Hjælp, og hvor stor den skal være; intet heraf er der ikke truffet Bestemmelser om. Hvad der derimod angaar Krigen og Forberedelsen til den, er altsammen uden Lov og fast afgrænsede Regler. Derfor gaar det saadan, at straks naar vi hører, at der er noget paa Færde, udvælger vi Trierarcher²⁾ og lader de valgte foretage Formuebytning, hvis de vil, saa debatterer vi, hvor vi skal faa Penge fra, og derpaa beslutter vi at bemande Skibene med Metoiker³⁾ og frigivne Slaver⁴⁾ og saa atter selv at gaa om Bord, og saa - ja saa er alt det, som vi sejler af Sted for, gaaet tabt, mens dette staar paa. Den Tid, vi skulde handle i, bruger vi til vore Forberedelser; det Øjeblik, der er gunstigt til Handling, venter nemlig ikke paa eders Langsommelighed og eders Udflugter. Og de Stridskræfter, som vi tror at kunne gøre Regning paa,

1) G. hed den, der udtoges til at bekoste og lede Uddannelsen af Deltagerne i de Fakkelvæddeløb, der fandt Sted til Hest eller til Fods ved forskellige Fester.

2) Den, hvem Udrustningen og Vedligeholdelsen af et Krigsskib paahvilede, kaldtes Trierarch; de rigeste Borgere udtoges hertil efter Tur for eet Aar ad Gangen. Staten leverede kun det nøgne Skib og Sold og Forplejning til Mandskabet. Hvis en af de udtagne mente sig mindre forpligtet end en anden, der gik fri, opfordrede han denne til at bytte Formue med sig; blev Parterne ikke selv enige, afgjorde Domstolene Spørgsmaalet. Nogen virkelig Formuebytning kom det neppe nogen Sinde til.

3) De i Athen bosiddende frie Personer, der ikke havde Borgerret; foruden forskellige andre Byrder paahvilede det dem ogsaa at gøre Krigstjeneste.

4) Det græske Ord betyder egentlig: Slaver, der af deres Herre fik Lov at bo for sig selv og have en privat Beskæftigelse mod at svare Herren en Afgift.

indtil vi faar flere stillet paa Benene, viser sig, naar det kommer til Stykket, ude af Stand til at udrette noget. Og Filips Overmod gaar nu saa vidt, at han sender Indbyggerne paa Euboia Breve som følgende:

Oplæsning af et Brev til Indbyggerne paa Euboia.¹⁾

Det meste af, hvad der her blev læst højt for eder, Athenaiere, er desværre rigtigt nok, om end det neppe er behageligt for eder at høre. Men derved er der intet at gøre; kun hvis ogsaa Begivenhedernes Gang vilde lade alt det forblive usket, som Taleren forbigaar for ikke at gøre sine Tilhørere Sorg, gik det an at anlægge sin Tale blot paa at behage; hvis derimod en ubetimelig Tilsløren af Sandheden nødvendigvis har Ulykker til Følge, er det skammeligt at narre sig selv og altid komme bagefter, fordi man opsætter alt ubehageligt, og ikke engang at kunne forstaa saa meget, at de, der fører Krig paa rigtig Vis, ikke skal komme i Hælene paa Begivenhederne, men tværtimod vise Begivenhederne Vejen, og at den Ret, som man har til at kræve af en Feltherre, at han leder sine Tropper, samme Ret har man til at kræve af dem, der raadslaar, at de leder Begivenhedernes Gang. Kun i saa Fald sker det, som de vil, og de nødes ikke til at komme halsende bag efter det, der er sket.

Men skønt I, Athenaiere, har større Magt end alle andre, I har baade Trierer og Hoplitter²⁾ og Rytteri og

¹⁾ Brevet er ikke bevaret, men det har sikkert været et Forsøg paa at sprænge det Forbund, der bestod mellem Athen og Byerne paa Euboia siden det S. 11 omtalte Tog. Filip har skildret Athen som svag og ude af Stand til at yde nogen virkningsfuld Støtte.

²⁾ Sværtbevæbnede.

de nødvendige Penge, har I aldrig lige til den Dag i Dag brugt noget af dette, som I burde, men I bærer eder ad i eders Krig med Filip ganske som Barbarerne i en Nævekamp. Naar nemlig en af dem rammes af et Stød, griber han uvægerligt efter det raute Sted, og faar han et nyt paa den modsatte Side af Kroppen, er hans Hænder straks der; søge at parere Slaget eller se Modstanderen i Øjnene for at aflure ham hans Hensigt har han hverken Evne eller Villie til. Netop saadan bærer I eder ad; hvis I hører, at Filip er paa Chersonesos, beslutter I at drage derop med Undsætnings-tropper; er det ved Pylai, han er, skal I derhen, lige-meget hvor han er, styrter I med frem og tilbage og lader eders Operationer lede af ham; selv har I aldrig fattet nogen fornuftig Beslutning om Krigen, og intet af, hvad der sker, har I forudset; nej, først naar noget er sket eller er i Færd med at ske, faar I det at vide. Muligvis kunde dette gaa før, men nu er Begivenhederne naaet netop til det afgørende Punkt, saa at det ikke gaar mere.

For mine Øjne ser det ud, som om en af Guderne, der skammer sig paa Byens Vegne over det, der sker, har indgivet Filip denne hans Foretagsomhed. Thi hvis han vilde nøjes med det, han har underlagt sig og taget for Næsen af os, og han intet yderligere foretog sig, tror jeg, at en Del af eder vilde slaa sig til Ro med det; og hermed vilde vi have faaet Ord for Fejghed og have bragt Skam og Skændsel over vor By. Nu derimod, hvor Filip altid har noget for og stadig strækker Haanden ud efter mere, kunde han maaske faa rystet eder ud af eders Sløvhedstilstand, hvis I da ikke har opgivet det hele. Mig i alt Fald forekommer det mærkeligt, at ingen af eder tænker paa eller harnes

over, at mens vi begyndte Krigen i den Hensigt at straffe Filip, er vi allerede nu endt med at kæmpe for ikke at lide Overlast fra hans Side. Og at han ikke vil blive staaende, hvor han nu er, det er klart nok, hvis da ikke nogen nøder ham dertil.

Skal vi da afvente dette? Tror I, at alt er saare godt, naar I sender eders Trierer af Sted uden andet om Bord end de Forhaabninger, som den og den har vakt hos eder? Skal vi ikke selv gaa om Bord og selv rykke ud i al Fald med en Del Soldater her hjemmefra, mens det endnu er Tid? Skal vi ikke sejle til Filips Land? Hvor vi skal lægge til deroppe, var der en, der afbrød mig med at spørge. Krigen skal nok selv vise os de saarbare Punkter i hans Rige, naar vi bare faar den begyndt, Athenaiere; bliver vi derimod siddende herhjemme og hører paa, at Talerne skælder hinanden ud og retter Beskyldninger mod hinanden, er der ingen Fare for, at noget sker af det, der burde ske. Thi dér, hvorhen en Del af Byens egen Styrke sendes, selv om den ikke kommer af Sted i sin Helhed, der skulde jeg tro, at baade Gudernes Velvillie og Lykken kæmper med os; men der, hvorhen I sender en Feltherre sammen med en intetsigende Beslutning af eder og de Forhaabninger, I har fra en eller anden Taler, der udrettes intet for os af, hvad der skal; vore Fjender derimod ler ad os, og vore Forbundsfæller er ved at dø af Skræk for disse Togter. Thi det er umuligt, Athenaiere, for een Mand nogen Sinde at udføre alt det, I vil have; men love det og sige ja til det altsammen og saa bagefter rette Beskyldninger mod baade Per og Povl, det er let nok; Sagernes Stilling gør det bare alt andet end gavne. Thi naar eders Feltherre anfører usselt stillede Soldater, som I hverver, men ingen Løn giver, og der

her hos eder er Folk, der glatvæk lyver for eder om det, Feltherren udretter, hvorpaa I beslutter, hvad I nu finder for godt paa Grundlag af det, som I hører af disse Folk, hvad tror I saa, man maa vente, bliver Resultatet? Hvordan skal da dette faa en Ende? Det faar det, Athenaiere, naar eders Soldater bliver Folk, der senere kan aflægge Vidnesbyrd om, hvad Feltherren har udrettet, og som efter at være vendt hjem fra Krigen bliver Dommere ved hans Regnskabsaflæggelse, saa at I ikke blot faar at høre om eders egne Sager bagefter, men selv er tilstede og faar dem at se.

Nu for Tiden gaar det jo i den Grad skammeligt til, at hver eneste af eders Anførere baade to og tre Gange bliver anklaget paa Livet for eder, mens ikke een af dem blot een eneste Gang vover at kæmpe med Fjenden paa Livet; nej, før en ærefuld Død foretrækker de langt den, der rammer Folk, der stjæler andres Klæder eller Slaver. Det er nemlig en Forbryders Lod at lide Døden efter at være bleven domfældt, en Feltherre derimod bør finde den i Kamp med Fjenden.

Saa gaar nogle af os om og fortæller, at Filip i Forening med Lakedaimonierne arbejder paa at knække Thebens Magt og vil gøre Smaabyerne i Boiotien selvstændige igen,¹⁾ andre fortæller, at han har sendt Gesandter til Perserkongen, atter andre, at han befæster forskellige Byer i Illyrien, og andre igen ja, vi gaar jo allesammen rundt og fortæller hver sit. Jeg for min Del tror nu, Athenaiere, at Filip utvivlsomt er beruset af sine egne store Bedrifter og foregøgler sig meget af den Slags, fordi han ser, at der ingen er, der vil lægge ham Hindringer i Vejen, og fordi det, han har udrettet,

1) At han havde disse Hensigter, havde Filip bildt Lakedaimonierne ind for at stillede dem tilfreds; baade de og Athenaierne havde med Glæde set noget saadant.

har gjort ham overmodig, men jeg tror sandelig ikke, at han vælger at handle saaledes, at selv de største Taaber her hos os kan vide, hvad han har i Sinde; og større Taaber end de Folk, der altid kan fortælle, gives der ikke.

Men hvis vi nu lader disse Formodninger staa ved deres eget Værd og holder fast ved den Kendsgerning, at Manden er vor Fjende og berøver os vor Ejendom, og at han i lang Tid har optraadt overmodigt, samt at det har vist sig, at han har gjort alt det til Skade for os, som vi saa bestemt haabede, at en eller anden skulde gøre til Bedste for os — hvis vi, siger jeg, holder fast ved det og tillige husker, at Fremtiden beror paa os selv alene, og at vi, hvis vi ikke nu vil føre Krig med ham deroppe, maaske vil blive nødt til at gøre det her, saa vil vi baade være kommen til Erkendelse af vor Pligt, og vi vil ikke mere behøve at høre mange taabelige Ord om disse Ting. I skal nemlig ikke interessere eder for, hvad der engang vil ske, men I skal vide, at det, der sker, bliver noget ondt, hvis I ikke tager eder i Agt og har Villie til at gøre eders Pligt.

Jeg har aldrig før indladt mig paa at tale blot for at vinde Yndest hos eder og sagt noget, om hvis Rigtighed jeg ikke var overbevist, og ogsaa nu ved denne Lejlighed har jeg ærligt og rentud sagt eder, hvad jeg anser for det rigtige, uden at stikke noget under Stolen. Ligesom jeg nu ved, at det gavner eder at høre det bedste Raad, vilde jeg ønske, jeg vidste, at det ogsaa var til Fordel for mig at give eder det bedste Raad; saa vilde min Stilling være langt behageligere. Men skønt jeg ikke ved, hvad Følger dette vil faa for mig, har jeg dog foretrukket at sige eder det, fordi jeg er overbevist om, at det vil være til eders Bedste, hvis I gør det.

Til Slut vil jeg saa udtale Ønsket om, at det Forslag maa sejre, der vil blive til Gavn for os alle.

Forstander-Jubilæet

den 1. September 1912.

Den 1. September 1912 var 25 Aars Dagen for Hs. Excellence Gehejmekonferensraad, Lensbaron Reedtz-Thotts Overtagelse af Forstanderskabet for Herlufsholm. Dagen fejredes paa Herlufsholm ved en Festlighed, der fra først til sidst prægedes af den Hengivenhed og Taknemmelighed, hvormed Hs. Excellence omfattes af alle, der paa den ene eller den anden Maade er knyttet til Herlufsholm, og af den Kærlighed og varme Interesse, hvormed han omfatter den Stiftelse, hvis Varetægt er ham betroet. Det følgende er et stenografisk Referat af de Udtalelser, hvortil Dagen gav Anledning.

Kl. 12^{1/2} samledes alle de, der for Tiden er knyttede til Stiftelsen og Skolen, samt Deputationer fra Herlovianersamfundet og Beboere af Herlufsholm Gods og ganske enkelte andre, som paa anden Maade stod Skolen nær, blandt dem Hs. Exc. Kultusminister Appel, med Forstanderen i Skolens Festsal. Festligheden indledes med Afsyngelsen af følgende Sang:

Mel.: Yderst mod Norden lyser en Ø.

Klokkerne klare fra Klosteret klang,
Munke til Messe de maned';
Arbejdet afløst af Andagt og Sang
Ager fra Urskoven raned'.
Fromhed og Flid for Fremskridt engang
Vejen baned'.

Højt Herluf Trolle har hædret sin Stand,
 vidste, hvad han var den skyldig:
 Kækhed i Kampen for Konge og Land,
 Fædrelandskærlighed fyldig.
 Prøve derpaa han ved Goternes Strand
 gav fuldgyldig.

Munkene maatte fra Klosteret fly;
 Herluf til Skole det danned'.
 Skare paa Skare i Skolen fandt Ly;
 Mindernes Magt dem opmanded',
 mens, Herlufsholm! de bredte dit Ry
 over Landet.

Lad ogsaa os gennem Barndommens Tugt
 adles vor Skole til Ære;
 Fromhed og Flid af vort Klosterhjem smukt,
 Mod vil af Herluf vi lære.
 Gid vi, som han, for vort Fædreland Frugt
 kunde bære!

Derefter tog Kultusministeren Ordet.

Kultusminister Appel: Deres Excellence!
 Paa forskellige Omraader har Deres Excellence i en
 lang Manddomsgerning tjent vort Folk og vort Fædre-
 land, det til Gavn og Dem selv til Ære. Jeg ved, at
 længe før Deres Excellence tiltraadte Stillingen som
 Forstander for denne Stiftelse, har Virksomheden paa
 Herlufsholm haft Deres varmeste Interesse. Det er os
 alle bekendt, at siden Deres Excellence tiltraadte For-
 standerstillingen her, har det mest ansvarsfulde Hverv,
 der kan betros en Dansk, været betroet Dem, Hvervet
 som Chef for Regeringen; men ligesom jeg ved af
 Deres Excellences egne Udtalelser, da De overtog Stil-
 lingen som Forstander her, at det var det kæreste Hverv,
 der endnu var betroet Dem, er jeg overbevist om, at
 fremdeles staar Herlufsholm og Virksomheden her Deres
 Excellences Hjerte nær.

Maa det være mig tilladt idag at bringe Dem en Lykønskning til og en Tak for Deres Gerning her ved denne gamle Skole gennem 25 Aar. Da Herlufsholm blev stiftet for nu snart halvfjerde Hundrede Aar siden, var de ædle Stifteres Hensigt med deres Gave at tjene vort Fædreland, og de gav den i det Haab, at der til at overtage Ledelsen af Stiftelsen frem gennem Tiderne maatte være Mænd, der havde Øje for det Maal, Stifterne stiledede imod, Mænd, der havde Sans for og Evne til at finde en Leder for Skolens Arbejde og til at samle om ham en Kreds af Lærere, der ved Undervisning og ved Samliv med Eleverne kunde styrke dem til i Fremtiden at tjene deres Fædreland. I de 25 Aar, hvori Deres Excellence har været Stiftelsens Forstander, har Herlufsholm faaet en Blomstringstid. Jeg nævner her, at hvad det ydre og det pekuniært bærende angaar – det er jo ogsaa af Vigtighed for denne Stiftelse – er den blevet styrket. Men hvad jeg fornemmelig tænker paa idag, er det, at Deres Excellence har haft den rette Sans og den rette Villie til at vælge til Leder og til Lærere ved denne Skole Mænd, der vilde stille mod det Maal, som Skolens ædle Stiftere havde sat den. Derfor, Deres Excellence, tillad mig idag som Kultusminister at bringe Dem en hjertelig Tak og udtale mit Haab om, at ogsaa i de Dage, der kommer, vil denne i vort lille Fædreland saa enestaaende Skole, styrket i den Tid, Deres Excellence har været dens Forstander, leve og trives, saa at den kan opfylde sit høje Maal.

Forstanderen: Deres Excellence! Jeg takker Dem meget for de Lykønskninger, De har bragt mig idag baade paa Deres egne Vegne og som Repræsentant for denne Stiftelses Patroner, Statsraadet. Jeg ser deri en Anerkendelse af det Arbejde, der er gjort her i

25 Aar af mig. Deres Excellence har Ret i, at en af de vigtigste Opgaver, der skal fyldestgøres i denne min Stilling, er den at vælge ret ved Valget af de Mænd, der skal lede Arbejdet paa dette Sted. Har jeg gjort noget godt her, er det væsentligt, fordi jeg har haft en god Hjælp paa alle Maader. Lige fra den Dag, jeg tiltraadte denne Stilling, har denne Hjælp været til Stede, og igennem alle disse 25 Aar har den paa mange Maader virket fremmende og gavnende og har bidraget til, at Udviklingen er bleven, som den burde være. Der er en anden Ting, som maaske ogsaa har bidraget sit, hvis det er lykkedes mig at bringe Herlufsholm gode Aar. Det er, at jeg er født her i Nærheden, er vokset op med Kærlighed til Herlufsholm, altid har levet med i Stiftelsens Forhold og har kendt dem til Bunds. Saa sandt som man ikke godt kan udføre noget, naar man ikke kender alle de paagældende Forhold til Bunds, har dette været mig en Hjælp i mit Arbejde her. Idet jeg bringer Deres Excellence min Tak, fordi De har villet komme hertil idag, og beder Dem bringe ogsaa Statsraadet, dette Steds Patroner, min Tak, udtaler jeg ogsaa min Tak til Patronerne for al den Tillid og Velvillie, der er vist mig. Naar jeg har anmodet om noget for dette Sted, har jeg altid fundet et villigt Øre derfor. Jeg haaber, at hvis jeg skulde komme igen til Patronerne med saadanne Anmodninger, jeg da vil finde det samme villige Øre, som jeg har fundet i de forløbne 25 Aar.

Herlufsholm er knyttet saa nøje til Kultusministeriet, at jeg maa have Lov til at slutte denne min Tak med at udtale det Ønske, at vi længe maa bevare Deres Excellence som Landets Kultusminister. De har en saa stor Fortid som Leder af Undervisning, og paa saa mange

Maader har Deres Interesse derfor lagt sig for Dagen, at vi alle maa ønske, at Deres Excellence længe maa være den, der staar i Spidsen for Undervisningen her i Landet, ikke mindst, fordi vi vel saa tør haabe, at Undervisningen her i Landet ikke maa føres ind i en ren skematisk Form, men at man gennem Undervisningen med forskellige Udgangspunkter og ad forskellige Veje vil søge at udvikle Nationens Ungdom til at fyldestgøre det Maal, som er Fædrelandets Vel.

Som Ordfører for Deputationen fra Herlovianersamfundet talte derefter

Generalintendant Bache: Deres Excellence! Det er en lang Aarrække, Deres Excellence har staet i Spidsen for Stiftelsen Herlufsholm, siden De ved kongelig Udnævnelse i 1887 blev udnævnt til dens Forstander, og denne lange Tid er ikke gaaet spurlost hen for Herlufsholm. Tværtimod, der har fundet en stor og rig Udvikling Sted, og Deres Excellence kan være forvtsset om, at de gamle Herlovianere, der altid med Interesse følger, hvad der sker for deres gamle Fosterhjem, med stor Glæde og Erkendtlighed har set Deres Excellences Virksomhed her. Vi har den Overbevisning, den faste Følelse, at hvad der er sket her, er sket i Herluf Trolles og Birgitte Gjoes Aand. Det vil derfor være naturligt, at Herlovianersamfundets Bestyrelse, som tillader sig at betragte sig som Repræsentanter for de gamle Herlovianere, har anmodet om at maatte bringe Deres Excellence en Hilsen og Tak paa denne Deres Jubilæumsdag. Vi har ment at kunne gøre det under Form af en Adresse, som jeg skal tillade mig at oplæse, og som jeg beder Deres Excellence modtage med Velvillie som Udtryk for Herlovianersamfundets Følelser over for Dem:

Deres Excellence!

I den Lykønskningsskrivelse, som Herlovianersamfundets daværende Bestyrelse den 21. Maj 1887 sendte Deres Excellence, da Hans Majestæt Kongen havde udnævnt Dem til Gehejmekonferensraad Halls Efterfølger som Forstander for Herlufsholms Skole og Gods, udtalte Bestyrelsen det tillidsfulde Haab, at der maatte „gives Dem Visdom og Styrke til at optage og røgte den store Opgave“, der var bleven Dem betroet.

I de 25 Aar, der er henrundne, siden Deres Excellence den 1. September s. A. tiltraadte Stillingen som Herlufsholms Forstander, har det paa den lykkeligste Maade vist sig, at det tillidsfulde Haab, hvormed Herlovianersamfundets daværende Bestyrelse hilste Dem velkommen som øverste Leder af vort kære Ungdomshjem, har faaet den skønneste Opfyldelse.

Det er en rig og lykkelig Udvikling, Herlufsholm har gennemgaaet i disse 25 Aar. Smukke Bygninger, kloge Forbedringer i Skolens Økonomi og heldige Forandringer i Skolebygningens Indretning vil til sene Tider vidne om den Nidkæthed, hvormed Deres Excellence har vaaget over den aarhundredgamle Stiftelse, der var bleven betroet til Deres Ledelse, og om den forudseende Klogskab, hvormed De forstod at imødekomme de nye Krav, som Tidens fremskridende hygiejniske Indsigt og humane Aand stillede.

Vi nærer den Overbevisning, at de Forandringer og Forbedringer, der er blevene gennemført under Derss Excellences Ledelse af Herlufsholms Skole og Gods, har været til sand Gavn og Velsignelse for alle, der var knyttede til Stiftelsen, enten som Disciple, Lærere eller Embedsmænd. Naar derfor Herlovianersamfundets nuværende Bestyrelse paa 25 Aars Dagen for Deres Tiltrædelse som Forstander henvender sig til Dem, er det først og fremmest med en hjertelig og oprigtig Tak for alt, hvad De i disse 25 Aar har virket og været for vort kære gamle Ungdomshjem, der, som alle ved, af enhver Herlovianer, hvor gammel han end bliver, omfattes med en trofast og nidkær Hengivenhed.

Vi vil heller ikke glemme den Elskværdighed, hvormed Deres Excellence er kommet os gamle Herlovianere i Møde, dels ved den Støtte, De har ydet Herlovianersamfundets Virksomhed, og dels ved adskillige Gange gæstfrit og hjerte-

ligt at have modtaget os paa Skolen, ligesom vi bevarer taknemmeligt i Minde den livfulde Elskværdighed, hvormed den afdøde Baronesse forstod selskabeligt at samle gamle Herlovianere om sig.

Vi beder da Deres Excellence om gennem Herlovianersamfundets nuværende Bestyrelse at modtage en oprigtig og hjertelig Tak fra alle gamle Herlovianere for Deres velsignelsesrige Virksomhed og venlige Imødekommenhed i disse 25 Aar og slutter med det Ønske, at det endnu i mange Aar maa forundes Deres Excellence at virke til Bedste for Herlufsholm Skole og Gods.

H. A. Bache. C. F. Kiær. O. Munch.
H. A. Nielsen. E. Rode.

Efter at have modtaget Mappen med Adressen og hilst paa Deputationens Medlemmer udtalte

Forstanderen: Jeg takker Herlovianersamfundet, som ganske sikkert er den naturlige Repræsentant for de gamle Herlovianere. Jeg takker Dem hjerteligt, fordi De med disse smukke Ord har villet mindes Dagen, som jeg fejrer. Jeg glæder mig over, at jeg i den Tid, jeg har været Forstander, har faaet saa mange Beviser fra Herlovianersamfundet paa den Interesse, hvormed de gamle Herlovianere har fulgt min Virksomhed, thi, mine Herrer, det er jo det betegnende for gamle Herlovianere, at de bevarer Kærligheden til Herlufsholm, og at Minderne fra deres Ungdom er saa levende og kære for dem. Og naar de gamle Herlovianere saaledes bevarer Minderne fra deres Ungdom her, er det ogsaa naturligt, at alt hvad der sker her paa Herlufsholm, er Genstand for deres Interesse. Bevidstheden om denne levende Interesse har ikke mindst været mig en Støtte i den forløbne Tid. Det er altid godt at arbejde med Følelsen af at have mange bag sig, at vide, at der er mange, der ønsker de Ting fremmet, som man styrer.

Ikke mindst er det godt, fordi en saadan Interesse altid bringer Kritik med sig, og intet er bedre end Kritik til at lede paa rette Vej. Intet virker mere til at gøre en Mand forsigtig end det at vide, at der er mange Øjne, der vogter paa hans Færd. Ogsaa af den Grund takker jeg Herlovianersamfundet for disse 25 Aar.

Jeg er vis paa, at Herlovianersamfundet vil sætte Pris paa at vide lidt nærmere Besked om, hvad der er foregaaet her i den Tid, jeg har været Forstander for Herlufsholm, og hvad jeg har virket for at fremme mit Maal: paa Herlufsholm at danne en Kostskole, der kunde staa som Eksempel for, hvad en saadan Skole kan præstere, en Skole, som skulde udvikle den Ungdom, der betros den, til at blive Mænd, der forlader den sunde paa Sjæl og Legeme og bevarer Kærligheden til dette Sted, saaledes som den i Fortiden er blevet bevaret af dem, der er gaaet ud derfra. Jeg har forfattet nogle Bemærkninger om den Tid, jeg har været Forstander. De vil deraf se, hvad jeg paa forskellig Maade har søgt at fremme her, og hvorledes Udviklingen har formet sig i den Tid. Selvfølgelig har et saadant Arbejde ikke kunnet gøres, uden at Driftsudgifterne paa Herlufsholm er steget meget betydeligt. Den Gang jeg tiltraadte Forstanderstillingen, var Driftsudgifterne om ved 170.000 Kr. Paa det sidst aflagte Aarsregnskab beløber Driftsudgifterne sig til omtrent 240.000 Kr. De vil altsaa se, at der er sket en stor Udgiftsforøgelse, som har været nødvendig, for at Herlufsholm kunde være saaledes, som jeg har ment, det bør være. Det har derfor ogsaa været nødvendigt at sørge for, at Indtægterne holdt nogenlunde Skridt med Udgifterne. Allerede da jeg tiltraadte Stillingen, var ved den gode Bestyrelse, som gennem mange Aar har fundet Sted, Indtægterne saaledes,

at de oversteg Udgifterne en Del. De aarlige Indtægter kunde regnes for at være 200.000 Kr. Efter det sidste Regnskab er Indtægterne paa Herlufsholm om ved 300.000 Kr. Der er altsaa gennem disse 25 Aar kommet en Fremgang i de aarlige Indtægter af omtrent 100.000 Kr. Ved at se, hvorledes Udgifterne Aar for Aar er steget, har jeg samtidig søgt at tilvejebringe en Kapital, hvoraf Indtægterne kunde bruges til at imødegaa de store Krav, som naturligtvis lige saa vel Fremtiden som de nu forløbne 25 Aar vil stille. Da jeg overtog Forstanderstillingen, kunde Stiftelsens Kapital i alt regnes for at være 2.300.000 Kr. Herlufsholms Kapital er i dette Øjeblik om ved 3.500.000 Kr. Jeg haaber saaledes, det vil være muligt at imødekomme de Krav, som ogsaa Fremtiden stadig vil stille og skal stille til Fremgang paa dette Sted. Men samtidig tror jeg at kunne sige — og jeg er vis paa, at jeg vil finde en glad Tilslutning fra alle gamle Herlovianere og alle Venner af Herlufsholm, at saaledes som Herlufsholms økonomiske Stilling nu er, maa den ved en ordentlig Bestyrelse anses for at være sikret i en overskuelig Fremtid.

Jeg takker De Herrer, fordi De er kommet her idag, og jeg beder den højtærede Formand for Herlovianersamfundet modtage disse *Bemærkninger*. Jeg skal tillade mig at tilsende Dem en Del Eksemplarer deraf, idet jeg beder Dem om at ville uddele dem til Samfundets Medlemmer.

Som Ordfører for Deputationen fra Beboerne af Herlufsholm Gods udtalte

Sognefoged Poul Hansen, Kalby: Ærede Excellence! Paa Herlufsholm Gods' Beboeres Vegne vil vi ønske Dem til Lykke paa Deres 25 Aars Jubilæums-

dag som Forstander for Herlufsholm Gods. Naar vi er kommet her til Stede, er vi ikke kommet for at overbringe Deres Excellence en stor Gave, men vi har her en lille Mappe, hvori det store Flertal af Herlufsholm Gods' Beboere har skrevet deres Navne til Erkendtlighed og Æresbevisning over for Dem, og naar vi nu overrækker Dem denne lille Mappe, som vi haaber De er saa venlig at modtage, modtag den da, som den er givet, som en Hæders- og Æresgave, for saaledes er den skrevet og skænket, og det er, fordi vi finder, at Hæder og Ære maa bære Deres Minde. Vi overbringer Dem hermed Mappen med en Adresse, som jeg skal tillade mig at oplæse:

*Deres Excellence, Lensbaron Reedtz-Thott,
Forstander for Herlufsholm Skole og Gods!*

Den 1. September 1887 overtog Deres Excellence Forstanderskabet for Herlufsholm Skole og Gods. I Dag har Deres Excellence i 25 Aar varetaget dette Hverv med stor Interesse og Indsigt, og vi Beboere paa Herlufsholm Gods føle Trang til at bringe vor hjertelige Lykønskning paa denne Festdag.

Vi have i denne Aarrække ofte glædet os over at mærke den Kærlighed, hvormed Deres Excellence har omfattet Herlufsholm Gods og dets Befolkning, og bringe vor hjertelige Tak herfor.

Paa denne Dag føle vi Savnet af Hendes Naade Baronessen, og vi kunne ikke bringe Deres Excellence vor Lykønskning uden at mindes Baronessen og udtale vor Taknemmelighed for alle de gode Minder, vi have fra Deres Excellences og Baronessens kærlige og opofrende Arbejde imellem Herlufsholm Sogns Beboere — et Arbejde, som ofte strakte sig i videre Kredse over hele Godset.

Vi ønsker, at Deres Excellence endnu i en Aarrække med usvækket Kraft maa kunne virke imellem os som Forstander for Herlufsholm Skole og Gods.

(424 Underskrifter).

Efter at have modtaget Adressen og hilst paa Deputationens Medlemmer udtalte

Forstanderen: Da jeg for 25 Aar siden overtog Forstanderskabet for Herlufsholm Stiftelse, var der jo ogsaa indbefattet Forstanderskabet for Herlufsholm Gods, og jeg har med lige saa stor Interesse omfattet det dermed forbundne Arbejde, som jeg har omfattet andet Arbejde her paa Herlufsholm. Jeg har ofte sagt mig selv, hvor vanskeligt det var mig at komme i Berøring med Beboerne paa Herlufsholm Gods. Det har ikke været let, fordi der i og for sig ikke er stærke Berøringspunkter, som man hver Dag føler. Jeg er derfor taknemmelig for, og det vil være mig en stor Glæde at erindre, at jeg har faaet denne Adresse idag, fordi den viser mig, at man her har følt, at jeg gerne ønskede at komme i det rette Forhold til Beboerne paa dette Gods. Og hvis jeg har gjort mig fortjent til Deres Erkendtlighed, saa har jeg jo faaet en stor Belønning ved, hvad De her har sagt, og ved den Adresse, De Herrer har overrakt mig. Jeg takker Dem derfor.

Derefter sang Disciplene:

Her kommer vi!

Fra Skov, fra Mark og Hede,

fra Hjemnets lune Rede,

for at bruge vor Tid,

for at øge vor Flid,

og ved Arbejd' mod Maal at ile;

for at løfte vor Aand

under ledende Baand

efter Sommerens legende Hvile.

De gamle Steder vi hilse med Fryd!

og Munkenes Gang

og Smaafuglenes Sang;

og Skovenses Skygge og Klokkernes Lyd,

naar de kalde os bort
 fra den muntre Sport,
 hjem til Klosterets sagnrige Sale,
 hvor fra Væggene Slægterne tale:
 Hvitfeldt og Rosenkrantz, Gjøe, Thott, Kaas,
 Holstein, Schack-Rathlou, Brandt, Stemann, Knuth, Hall.
 Men han, som tog disse Slægters Arv
 og vied sin Kraft paa vor Ungdoms Tarv,
 som kommer fra Borg,
 naar han hører vor Sorg,
 som sidder os næst,
 naar vi samles til Fest:
 Han er i Dag vor hædrede Gæst!
 Ham vil vi takke for Aar, der randt,
 for hvad han øved af godt og sandt.

Efter Sangen udtalte

Rektor Bache: Deres Excellence! Maa jeg paa Skolens Vegne, paa dens Læreres og Disciples, dens Embedsmænds og Funktionærers og Tjenestefolks Vegne bringe Deres Excellence en hjertelig Tak for de Aar, der svandt, og vore bedste Ønsker for de Aar, der kommer.

Vi takker først Deres Excellence, fordi De altid har undt os alle det saa godt. Paa mange Maader, i stort og smaat, har vi følt, at de Foranstaltninger, som Deres Excellence traf, sigtede til at gøre Livet her paa Herlufsholm lyst og lykkeligt for os, at gøre Herlufsholm til et Sted, som vi ret kunde være glade ved at leve paa.

Saa takker jeg Deres Excellence, fordi De har gjort vort kære, vort skønne Herlufsholm til et endnu skønnere Sted, end det har været før. Naar vi jævnlig kan have den Glæde, naar fremmede gæster Herlufsholm, at høre dem sige: Gid vi var Drengene igen og kunde leve vor Ungdom her i disse Omgivelser og under disse

Forhold, ved vi, at den Glæde, vi har ved at høre det, skylder vi i stort Maal Deres Excellence.

Vi takker Deres Excellence, fordi De saa trofast og kærligt værner om Herlufsholms gamle Minder. Havde en saadan pietetsfuld Værnen om alt, hvad der her mindede om Fortiden, altid siddet paa Højsædet i Herlufsholms Bestyrelse, var et og andet blevet bevaret, som vi nu med Beklagelse maa sige er uigenkaldelig tabt.

Vi ved, at Deres Excellence med forstaaende Interesse følger Skolens Gerning. Vi ved, at Deres Excellence med Sympati har arbejdet for og ønsker Fremgang for alt, hvad der er sundt og godt i de nyere Bevægelser inden for Skolevæsenet. Vi ved, og vi har nu hørt det fra Deres Excellences egen Mund, at De har, ved indsigtfuld Styrelse af Herlufsholms Midler, skabt Herlufsholm et økonomisk Grundlag, saa at det nu maaske staar sikrere befæstet i økonomisk Henseende, end det nogensinde før har gjort.

Vi takker Deres Excellence, fordi De saa jævnlig færdes iblandt os, og ganske særlig, fordi Deres Excellence har villet tilbringe denne Dag sammen med os.

Det kan ikke være andet, end at vore Tanker med Tak vender sig ogsaa til hende, som vi idag gerne havde set her, som vi savner idag, som jeg ved, at Deres Excellence savner hende, hende, som med sin friske Hjertelighed og Varme gjorde alle dem til sine Venner, som havde den Lykke at komme til at kende hende.

Maa jeg med denne Tak udtale for Dem Skolens bedste Ønsker for de kommende Aar og det Haab, at Herlufsholm endnu længe maa have den Velsignelse at se Deres Excellence røgte Herluf Trolles Arv.

Forstanderen: Kære Rektor Bache! De har bragt mig en Hilsen her fra Herlufsholm, en Hilsen fra alle, der er knyttet til Skolen her. Jeg vil først takke Disciplene for den kønne Sang, hvormed de har hyldet mig idag. Det er smukt, at de selv har villet bringe mig en saadan Hyldest, og jeg takker dem mange Gange for den. Jeg takker ogsaa Ophavsmanden til Musikken og Ordene.

Rektor Bache, De har paa Deres egne, Deres Kollegers og paa alles Vegne her paa Herlufsholm henvendt en Tak til mig for den Tid, der er gaaet, og udtalt, at Herlufsholm i den Tid er gaaet frem, og at vi har arbejdet under lykkelige Forhold. Men det er jo ikke Dem, der idag skal bringe mig en Tak. Nej, idag, da jeg har været her som Forstander i 25 Aar, er det mig, som skal bringe Takken, thi hvorledes havde det været, hvis jeg ikke i disse 25 Aar stadig havde haft Medarbejdere, som har hjulpet mig til at bringe Skolen frem til, hvad den er idag, Medarbejdere, som paa alle Maader har hjulpet til, at Herlufsholm er gaaet frem; og at den er det, har jeg Lov til at sige, fordi det væsentlig skyldes de Hjælpere, jeg har haft. Fra den Dag, jeg tiltraadte Forstanderstillingen her paa Herlufsholm, og til denne Dag har jeg haft villige, gode, dygtige Medarbejdere. Jeg bringer dem alle fra den første og til den sidste min Tak. Jeg bringer min Tak for den Hjælp, som De ved Deres daglige Arbejde i Skolens og Opdragelsens Tjeneste har ydet her, og jeg takker alle de mange andre, som i disse Aar har været mig behjælpelige her. For mig har det været det lykkelige ved denne Tid, at den er gaaet under saa glade og under saa enige Forhold, saaledes at vi har kunnet mødes med den Følelse, at vi alle havde bidraget til at fremme det, som er vort

Arbejdes Maal, at dygtiggøre og udvikle den Ungdom, der er betroet til vor Omsorg.

Idet jeg takker Professor Bache for de Ord, han har henvendt til mig paa alles Vegne her paa Herlufsholm, er det mig, som bringer en Tak, en dybtfølt Tak for disse 25 Aars Medarbejderskab. Jeg takker alle, som har været mig behjælpelige.

Til Slutning sang Disciplene:

Herluf Trolle, du stige af Jord,
 i din Rustning, med Sværd,
 med din Hustru saa kær!
 Se din Gave vokste sig stor,
 gennem Manddomsværk,
 i en Ungdom stærk!
 Hvor med Fremtids Syn for dit Øje
 engang du gav dine Gaarde, dit Guld,
 se nu Frugten af Slægternes Møje!
 Se disse Agre vokset af Muld!
 Herre, styrk os, din Kraft os forlen
 opad at virke, alle som en!

Ved 2-Tiden begav man sig fra Festsalen til Spisesalen, hvor et festligt Middagsbord var dækket. Ved Bordet talte Forstanderen for Stifternes Minde med følgende Ord:

Naar vi idag glæder os over de 25 Aar, som er gaaet godt og lykkeligt paa Herlufsholm, er det, fordi vi alle elsker dette Sted, fordi vi alle ønsker det bedste for Herlufsholm. Derfor er det naturligt, at vore Tanker idag dvæler ved dette Steds høje Stiftere, Herr Herluf Trolle og Fru Birgitte Gjõe, og forener sig i Taknemmelighed mod dette høje Ægtepar, som med en stor Forudseenhed for snart halvfjerde Hundrede Aar siden

oprettede det Herlufsholm, som har blomstret gennem Aarene. Med Ønsket om, at Herlufsholm til Tidernes Ende maa trives og udbrede sin Velsignelse i det danske Folk, vil jeg udbringe et „Leve Herluf Trolles og Birgitte Gjoes Minde“. Vi vil drikke dette Mindebæger, idet vi raaber Hurra for Stifterne.

Senere tog Rektor Bache Ordet: Maa jeg uden at gentage de Tanker og Følelser, som inde paa Festsalen blev udtalt for Herluf Trolles og Birgitte Gjoes Stedfortræder iblandt os, samle disse Tanker og Følelser i en Tak til Hs. Excellence for de 25 Aar, han i Herluf Trolles og Birgitte Gjoes Aand og i Kærlighed til deres Stiftelse har virket iblandt os, og samle vore Ønsker for Fremtiden, for Herlufsholm og for ham i et „Længe leve vor Forstander, Hs. Excellence Lensbaron Reedtz-Thott!“

Efter Bordet forblev man samlet nogen Tid ved Lysthuset i Nyhave i den samme festlige Stemning, som havde hvilet over Dagen.

Efterretninger

om

Herlufsholm Skole og Opdragelsesanstalt

fra Juni 1912 til Juni 1913.

Eksaminer.

Den skriftlige Del af Studentereksamen og Mellemskoleeksamen afholdtes, som forordnet, i Dagene den 10.—15. Juni over de Opgaver, som Ministeriet havde udsendt. Den mundtlige Del af Studentereksamen afholdtes i Dagene den 15.—28. Juni og af Mellemskoleeksamen fra den 21. Juni til den 4. Juli.

Meddommere ved Studentereksamen, beskikkede af Ministeriet, var: Undervisningsinspektør, Professor Dr. *Tuxen* (Historie og Latin), cand. mag. *Helweg-Møller* (Engelsk), Overlærer *N. Andersen* (Matematik og Naturlære), Adjunkt *Østergaard* (Tysk og Græsk), Rektor *Lund* (Dansk Stil) og Skolebestyrer *Leuning* (Latinsk Version); ved Mellemskoleeksamen: Professor *Tuxen* (Historie), Overlærer *Andersen* (Naturlære og skriftlig Regning og Matematik) og Rektor *Lund* (Dansk Stil).

Til Studentereksamen indstillede sig 12 Disciple, 2 af den klassisk-sproglige, 3 af den nysproglige og 7 af den matematisk-naturvidenskabelige Linie. Til Mellemskoleeksamen indstillede sig 16 Disciple, som alle bestod.

En Privatist bestod Tillægsprøve i Latin for Medicinere.

Studentereksamens Udfald ses af omstaaende Lister.

Studentereksamen 1912.

Den klassisk-sproglige Linie	Skriftlig	Mundtlig	Engelsk	Fransk	Latinsk Version	Mundtlig Latin	Græsk	Historie	Geografi og Naturh.	Naturlære	Matematik	Orden m. skr. Arb.	Points	Antal af Karakterer	Kvotient	Legems-øvelser	Sang		
	Dansk	Dansk																	
<i>Harald August Linnemann Arffmann</i>	5	4 4	6 5	5 5	5	4 6	5 5	5 6	5	4 3	2 3	6	114	24	4,75	—	—		
<i>Kjeld Hasselbalch Larsen</i>	5	4 5	5 5	4 4	5	4 5	5 5	5 6	5	4 5	6 6	5	116	24	4,92	5	6		
Den nysproglige Linie	Skriftlig	Mundtlig	Engelsk	Mundtlig Engelsk	Skriftlig Tysk	Mundtlig Tysk	Fransk	Latin	Oldtids-kundskab	Historie	Geografi og Naturh.	Naturlære	Matematik	Orden m. skr. Arb.	Points	Antal af Karakterer	Kvotient	Legems-øvelser	Sang
	Dansk	Dansk																	
<i>Olaf Bærentsen</i>	5	6 5	4	6 6	4	5 5	6 5	6 6	5 6	6 6	5	5 3	5 5	6	145	28	5,18	4	6
<i>Preben Selmer</i>	5	6 5	5	6 6	4	6 5	6 5	6 6	6 5	6 6	6	6 4	6 5	6	153	28	5,46	6	6
<i>Mogens Wied</i>	6	6 6	4	6 6	4	5 4	5 5	5 6	5 5	4 4	6	6 6	4 3	6	143	28	5,11	—	6

Studentereksamen 1912.

Den matematisk- naturvidenskabelige Linie	Skriftlig Dansk	Mundtlig Dansk	Engelsk	Fransk	Historie	Oldtids- kundskab	Geografi og Naturh.	Fysik med Astronomi	Kemi	Skriftlig Matematik	Mundtlig Matematik	Orden m. skr. Arb.	Points	Antal af Karakterer	Kvotient	Legems- øvelser	Sang
<i>Hans Christian Dorph</i>	5	4 4	4 4	3 3	4 5	5 5	6 5	6 4	6 6	5	6 2	5	112	24	4,67	—	6
<i>Holger Jepsen</i>	4	5 4	6 5	5 4	6 6	5 5	6 6	6 3	5 4	4	6 4	4	115	24	4,79	6	4
<i>Otto Irminger Kaarsberg</i>	6	5 6	6 5	5 6	6 6	6 5	6 6	6 4	5 6	6	6 1	4	133	24	5,54	4	6
<i>Svend Munch Koefoed</i>	5	6 6	6 6	6 5	6 6	6 6	6 6	5 6	6 6	5	6 6	6	139	24	5,79	6	—
<i>Carl Thies Rasmussen</i>	5	5 5	6 5	5 4	6 6	6 6	5 6	6 4	5 5	6	6 1	6	131	24	5,46	6	4
<i>Ernst Frederik Ditlev von Voss</i>	5	5 5	5 5	3 3	5 6	5 6	6 6	6 4	5 6	6	6 1	4	123	24	5,13	5	—
<i>Henning Anker Wium</i>	5	6 6	6 6	6 5	5 4	5 5	6 6	6 5	6 6	5	6 6	5	131	24	5,46	4	6

Ved Studentereksamen afholdtes mundtlig Prøve i alle Fag undtagen Geografi og Naturhistorie paa de to sproglige Linier.

Stud. med. *Chr. Hvidt* bestod Tillægsprøven i Latin for Medicinere med Karakteren g.

Ved Mellemskoleeksamen afholdtes mundtlig Prøve i alle Fag.

Skolens skriftlige og mundtlige Aarsprøve for I, II, III, V og VI Klasse afholdtes i Dagene fra den 22. Juni til den 4. Juli. Den mundtlige Prøve omfattede ikke alle Fag, og for de fleste Fags Vedkommende blev kun en Del af Aarets Pensum opgivet til Prøven.

Ved Aarsprøvens Slutning opflyttedes fra VI Klasse til VII 13 af 16 Disciple, fra V til VI alle 11, fra IV til V 14 af 16, fra III til IV 15 af 17, fra II til III 19 af 21 og fra I til II 14 af 15 Disciple.

Sangundervisningen inspiceredes den 3. December af Sanginspektøren, Professor *Nebelong*.

Lærerpersonalet m. m.

Under 12. Juni 1912 meddeltes der konstitueret Adjunkt *L. D. G. Willesen* fast Ansættelse fra 15. August at regne.

Under 14. Marts 1913 meddeltes der Adjunkt *I. Thomsen*, der havde modtaget gejstlig Ansættelse, Afsked fra 31. s. M. at regne.

Under Adjunkterne *Michelsen* og *Vinterbergs* Indkaldelse til Militærtjeneste fra 9. September til 6. Oktober 1912 blev Halvdelen af deres Timer besørgede af Skolens andre Lærere, Halvdelen af fil. cand. *G. Hedstrom* fra Lunds Universitet. Den sidste havde det særlige Hverv at gøre Disciplene bekendt med det

svenske Sprog i dets talte Skikkelse og havde til den Ende Timer i alle Skolens Klasser.

Overlærer *Hasselager*, som ved forrige Skoleaars Udgang trak sig tilbage fra sin Stilling ved Skolen, har endnu i dette Skoleaar undervist i Græsk i øverste Klasse for at afslutte sin med dette Hold paabegyndte Undervisning. Han vedbliver at fungere som Skolens Bibliotekar.

Den ugentlige Inspektion har været fordelt mellem Overlærer *Hammershaimb* og Adjunkterne *Ferdinand, Willesen, Vinterberg* og *Fischer*. Hr. Ferdinand har haft Tilsyn med øverste, Hr. Willesen med mellemste og Hr. Vinterberg med nederste Sovesal.

Fhv. Overlærer Alfr. Bruun, Lærer paa Herlufsholm fra 1878 til 1908, afgik ved Døden 1. Maj 1913 og blev begravet paa Herlufsholm Kirkegaard.

Efter i 27 Aar at have beklædt Stillingen som Herlufsholm Stiftelses Læge afgik Overlæge, Professor H. V. B. Maag ved Døden den 16. December 1912. Som hans Efterfølger beskikkedes fra 1. Januar 1913 Overlæge H. S. Køster.

Disciplene.

Ved Udgivelsen af forrige Aars Indbydelsesskrift talte Skolen 108 Disciple. Af dette Antal afgik 12 som Studenter (se de foranstaaende Lister); 2 andre udgik ved Skoleaarets Slutning, nemlig H. H. Lüttichau af IV Klasse efter bestaaet Mellemskoleeksamen og H. V. B. Asmussen af I Klasse.

Ved Optagelsesprøven kom 18 nye Disciple til, 1 i III Klasse, 6 i II Klasse og 11 i I Klasse. Skolen begyndte altsaa det nye Skolenaar med 112 Disciple.

I Aarets Løb er udgaaet af VI Klasse P. E. Engell, af II Klasse J. C. V. V. Grandjean og af I Klasse P. E. Kabell.

Discipel af øverste Klasse Ernst Bruun døde af Lungebetændelse den 27. Januar 1913 efter faa Dages Sygeleje og blev begravet paa Herlufsholm Kirkegaard. Det var et velbegavet, rettænkende og for alt godt varmt interesseret ungt Menneske, der i ham gik bort.

I Maj 1913 talte Skolen 108 Disciple, som i den følgende Fortegnelse er ordnede klassevis efter Bogstavorden. Faderens Navn og Hjemsted er angivet i Parentes. De nyoptagne Disciple er betegnede med *. De tre Linier i de til den nye Skoleordnings Gymnasium svarende V, VI og VII Klasse betegnes ved (ks), (ns) og (mn), henholdsvis for den klassisk-sproglige, den ny-sproglige og den matematisk-naturvidenskabelige Linie.

VII Klasse.

1. Christian L. Bencard (fhv. Godsejer B., Jægersborg), f. 19. Febr. 1894 (mn).
2. Johannes I. Borre (Lærer B., Næstved), f. 31. Aug. 1895 (mn).
3. Andrei P. Grønnegaard (Forpagter G., Corselitze, Egebjerg), f. 12. Decbr. 1895 (ns).
4. Knud Stellfeld Hansen (Bankfuldmægtig S. H., Næstved), f. 30. April 1896 (mn).

5. Vidar M. Kolbye (Fabriksbestyrer K., Maribo), f. 23. Decbr. 1895 (ks).
6. Otto Moltke (Hofjægermester, Greve M., Nørager, Ruds Vedby), f. 2. Juli 1895 (ns).
7. Otto Nyeberg (Sognepræst N., Stenmagle, Stenlille), f. 12. Septbr. 1895 (mn).
8. Frederik Poulsen (Kæmner P., Nysted), f. 17. Marts 1895 (ns).
9. Christian D. T. Saugman (Godsforvalter S., Tranekær), f. 16. Juni 1895 (ns).
10. Jes A. S. Spøhr (Købmand S., Faaborg), f. 23. Juli 1895 (ks).
11. Clyde G. Sunby (Bogholder S., New York; Plejemoder: Stiftsdame Frøken v. Bornemann, Vallø), f. 27. Aug. 1895 (ns).
12. Frithjof Tvedegaard (Læge T., Jydstrup, Ringsted), f. 9. Jan. 1895 (mn).

VI Klasse.

1. C. W. Benedict (Bent) Ahlefeldt-Laurvig (Udenrigsminister, Greve A.-L., København), f. 15. April 1896 (ns).
2. Einar Blechingberg (Amtsforvalter B., Næstved), f. 29. Septbr. 1895 (ns).
3. Jørgen E. V. Dinesen (Godsejer D., Skjørringe, Eskildstrup), f. 22. Juni 1895 (mn).
4. Helge F. Jespersen (Klosterforvalter J., Vemmetofte), f. 13. Juni 1895 (ns).
5. Aage G. Jungersen (Provst J., Halsted, Aunede), f. 17. Juni 1896 (ns).
6. Svend Krøigaard (Lærer K., Aversi, Haslev), f. 15. Febr. 1896 (ks).
7. Holger C. Lind (Kontorchef L., Frederiksberg), f. 18. Maj 1895 (mn).

8. Johanues B. Lind (Sognepræst L., Hammer, Lou), f. 12. Juni 1895 (ns).
9. Arthur F. Nielsen (Arkitekt N., Frederikshavn), f. 21. Aug. 1896 (mn).
10. Axel Nielsen (Dyrlæge N., Remkolde, Klarskov), f. 10. Jan. 1896 (mn).
11. Lorenz C. Stage (Sognepræst S., Kullerup, Lamdrup), f. 15. Marts 1897 (ks).
12. Vincens de Steensen-Leth (Forpagter S.-L., Steensgaard, Lohals), f. 26. Decbr. 1896 (ns).
13. Kaj Struckmann (Distriktslæge S., Næstved), f. 14. Septbr. 1895 (ns).

V Klasse.

1. Sven Bærentsen (fhv. Amtmand B., København), f. 22. Maj 1896 (ns).
2. Helge H. Finsen (Borgmester F., Ringkøbing), f. 1. Marts 1897 (ks).
3. J. Henry L. Friderichsen (Godsejer F., Høvængegaard, Nysted), f. 26. Maj 1897 (ns).
4. Ejnar Heiberg (Stiftsfysikus, Dr. med. H., Viborg), f. 18. Marts 1896 (ns).
5. Torkil A. G. Jungersen (Broder til Nr. 5 i VI Kl.), f. 4. Oktbr. 1897 (ks).
6. Frederik J. Koch (afd. Forpagter K.), f. 13. Oktbr. 1897 (ns).
7. Johan H. Lehmann (Professor, Dr. phil. L., Berlin), f. 21. Oktbr. 1896 (mn).
8. Hans C. W. Lütken (Sognepræst L., Simmerbølle, Rudkøbing), f. 2. Decbr. 1896 (ks).
9. Conrad E. le Maire (Godsejer le M., Frederiksdal, Nakskov), f. 31. Jan. 1897 (mn).
10. Aksel M. Petersen (Slagtermester P., Næstved), f. 11. Juli 1896 (mn).

11. Gregers D. Rosenstand (Postmester R., Kjellerup), f. 22. Novbr. 1897 (ns).
12. Vagn Schou (Købmand, cand. pharm. S., Næstved), f. 10. Septbr. 1896 (ns).
13. Johannes S. Spøhr (Broder til Nr. 10 i VII Kl.), f. 26. Juli 1897 (ks).
14. Wilhelm H. v. Voss (Direktør V., Fredericia), f. 7. Maj 1896 (mn).

IV Klasse.

1. Erik Aarup (Købmand A., Næstved), f. 27. Jan. 1898.
2. Abraham Clod-Hansen (Karantænelæge C.-H., København), f. 26. Marts 1897.
3. Børge H. Dan (Konsul D., Nakskov), f. 28. April 1898.
4. Frederik Friis (fhv. Godsejer F., Ordrup), f. 5. Marts 1898.
5. Erik Holtved (Postmester H., Humble), f. 21. Juni 1899.
6. Hugo L. Jensen (Skovrider J., Holsteinborg, Rude), f. 24. April 1897.
7. Johannes A. Jørgensen (Købmand J., Nakskov), f. 30. Maj 1898.
8. Preben Martens (Kaptajn M., København), f. 15. Aug. 1898.
9. Olav Melbye (Sognepræst M., As, Juelsminde), f. 21. Maj 1898.
10. Birger T. V. D. Møller (afd. Professor M.), f. 17. Juli 1898.
11. Otto Rathsach (Stedfader: Seminarielærer, cand. polyt. Galle, Haslev), f. 14. Juli 1896.
12. Christian D. F. Reventlow (Redaktør R., Nykøbing F.), f. 4. April 1898.

13. Erik Schrader (fhv. Godsejer S., Ny Holsted), f. 27. Juli 1898.
14. Niels M. Spandet (Forpagter S., Thurebylille, Thureby), f. 18. Jan. 1898.
15. Henrik Sporon (afd. Læge S.), f. 27. Febr. 1898.
16. Erik P. Vinther (Lærer V., Vejlø, Næstved), f. 18. Febr. 1898.

III Klasse.

1. Tage Andersen (Inspektør, Løjtnant A., Mariager), f. 4. Marts 1899.
2. Erik C. Boas (Købmand B., Stubbekøbing), f. 29. Oktbr. 1899.
3. C. Holten F. Castenschiold (Telegrafist C., København), f. 6. Marts 1899.
4. Wilhelm S. Christens (Apoteker C., Næstved), f. 23. Marts 1899.
5. Erik Damgaard (Sagfører D., Haslev), f. 22. Juli 1898.
6. Mogens W. Dinesen (Broder til Nr. 3 i VI Kl.), f. 18. Juni 1899.
7. Johan L. Hardt-Schnicker (Distriktslæge H.-S., Bøgense), f. 21. Maj 1899.
8. Kai H. Hastrup (Godsforvalter H., Ourupgaard, Nykøbing F.), f. 15. April 1899.
9. Tage Helms (Overlæge H., Sanatoriet ved Nakkebølle Fjord, Pejrup), f. 12. Febr. 1898.
10. Svend A. Holst (Godsejer H., Brandberg, Jellinge), f. 13. Jan. 1898.
11. Kristian Jensen (Gaardejer J., Allerslev, Præstø), f. 14. Jan. 1899.
12. Hans Emil M. Klem (Tandlæge K., Rudkøbing), f. 8. April 1900.

13. Kaj B. Larsen (Ingeniør L., København), f. 23. Novbr. 1899.
14. Jørgen E. Lehmann (Broder til Nr. 7 i V Kl.), f. 15. Jan. 1898.
15. F. Anton Milo (Læge M., Landet, Taasinge), f. 25. April 1899.
- 16*. Aage Nyeberg (Broder til Nr. 7 i VII Kl.), f. 1. Septbr. 1899.
17. Venzel S. E. Ollendorff (Forpagter O., Marienhøj, Storehedinge), f. 28. Novbr. 1898.
18. Asgeir F. J. Riis (afd. Læge R.), f. 16. Jan. 1899.
19. Niels E. Stage (Broder til Nr. 11 i VI Kl.), f. 19. Maj 1898.
20. Tage Stensler (afd. Forpagter S.), f. 15. Maj 1899.
21. Poul Sørensen (Skovfoged S., Moseby, Stubbe-købing), f. 19. Oktbr. 1899.
22. Hilmar A. Ødum (Lærer Ø., Næstved), f. 26. Jan. 1900.

II Klasse.

1. Niels K. Baden (Førstelærer B., Glumsø), f. 24. Jan. 1900.
2. Lejf E. F. N. Berg (Redaktør B., København), f. 20. Jan. 1900.
- 3*. Tage J. Brammer (Skovrider B., Mosskovgaard, Skørping), f. 12. Aug. 1899.
- 4*. Tage v. Ellbrecht (Kontorchef v. E., København), f. 24. Oktbr. 1901.
5. Frithjof G. A. Hammerich (Postmester H., Bogense), f. 14. Febr. 1901.
- 6*. Knud Holtved (Broder til Nr. 5 i IV Kl.), f. 10. Aug. 1901.

7. Erling J. Jantzen (afd. cand. juris J.), f. 21. Maj 1900.
- 8*. Georg H. Jerichow (Godsinspektør J., Gram Slot, Gram By, Slesvig), f. 12. Juli 1899.
9. Christian C. Jørgensen (Broder til Nr. 7 i IV Kl.), f. 31. Aug. 1900.
10. Bjørn M. Koefoed (Proprietær K., Skovballegaard, Horslunde), f. 21. Juli 1900.
11. Johan P. H. Kornerup (flv. Forpagter K., Langesø), f. 15. Oktbr. 1900.
12. Herman J. Milo (Broder til Nr. 15 i III Kl.), f. 24. Jan. 1901.
13. Jørgen Mygind (afd. Premierløjtnant M.), f. 15. Juli 1900.
14. P. F. Sten Müller (Sognepræst M., Frederiksberg), f. 17. Marts 1900.
15. Ejner Rischel (Driftsbesyrer R., Kallehave), f. 15. Aug. 1900.
16. Helge Rosenørn (Kammerjunker, Intendant R., København), f. 24. Febr. 1901.
- 17*. Knud N. Schjørring (Borgmester S., Nykøbing S.), f. 13. Oktbr. 1900.
- 18*. Kaj O. Storm Nielsen (Læge S. N., Terslev, Haslev), f. 4. April 1899.
19. Viggo L. Sørensen (Kornhandler S., Aarøund, Slesvig), f. 26. Aug. 1899.
20. Svend Tarp (Købmand T., Nakskov), f. 25. April 1899.
21. Johannes Ørsted (afd. Sognepræst Ø.), f. 27. Febr. 1900.

I Klasse.

- 1*. Westy Beckett (Docent, Dr. phil. B., Gentofte), f. 19. Juni 1901.

- 2*. M. Eyvind Q. Bjørn (Marinemaler B., New York), f. 28. Jan. 1902.
- 3*. Carl M. T. Haxthausen (Forstassistent, Baron H., Dragbyhus, Jægerspris), f. 25. Septbr. 1901.
- 4*. Erik M. Hedemann (Oberstløjtnant H., Næstved), f. 4. Marts 1901.
- 5*. F. Otto V. Lawaetz (Forpagter L., Holmegaard, Olstrup), f. 20. Marts 1901.
- 6*. Ove P. J. Lunn (Ingeniør L., Aggersvold, Jyderup), f. 18. Juli 1901.
- 7*. Erik V. Mikkelsen (afd. Mægler M.), f. 12. Oktbr. 1901.
- 8*. Ebbe de Neergaard (Kaptajn de N., Vordingborg), f. 30. Marts 1901.
- 9*. Haagen Wahl-Asmussen (Grosserer W.-A., San Francisco), f. 2. Septbr. 1901.
- 10*. Ejvind V. J. Wegener (Forretningsfører W., København), f. 9. Decbr. 1901.

Det aarlige Kontingent for en Discipel paa Herlufsholm er i de 4 nederste Klasser 600 Kroner, i de 3 øverste 800 Kr. Kontingentet er Vederlag for Undervisning, Bolig, Kost, Vask, Belysning og Brændsel, i Sygdomstilfælde Lægehjælp og Medicin (for saa vidt han behandles paa Herlufsholm). Som skolesøgende Disciple optages kun Sønner af Stiftelsens paa Herlufsholm boende Embedsmænd.

Anmeldelser om Aspiranter til de Pladser, der bliver ledige ved Slutningen af Skoleaaret, stiles til Stiftelsens Forstander, Gehejmekonferensraad, Lensbaron *Reedtz-Thott*, og indsendes til Fuldmægtig i Kultusministeriet *Glahn*, Parallelvej 2, Klampenborg, inden

Udgangen af Maj Maaned. Der maa deri opgives, hvad Aspiranten har læst, og hvilken Klasse han forberedes til. Daabs- og Vaccinationsattest samt Vidnesbyrd fra den Skole eller de Lærere, som hidtil har ledet Aspirantens Undervisning, indsendes sammen med Anmeldelsen. Til Vejledning ved Aspiranters Forberedelse udgiver Skolen i Oktober Maaned hvert Aar en Undervisningsplan for de lavere Klasser, der faas ved Henvendelse til Rektor. Ny Disciple optages fortrinsvis i de to nederste Klasser. Optagelse finder ikke Sted i Løbet af Skoleaaret.

Udmeldelse maa altid tilstilles Rektor inden Udgangen af den Maaned, hvori Discipelen skal forlade Skolen; for enhver Discipel, der ikke er udmeldt inden den 1ste i en Maaned, maa denne Maanedes Kontingent betales. Udmeldelse i Sommerferien bør altsaa tilstilles Rektor inden Juli Maanedes Udgang.

Undervisningen.

Herlufsholm Skole har alle Gymnasiets tre Linier, derimod ingen Realklasse.

Den daglige Undervisning er delt i 7 Lektioner („Timer“) paa 40 Minutter, adskilte ved 3 Frikvarterer paa 10 og 2 paa 15 Minutter. De 4 Lektioner er om Formiddagen fra 8 til 11¹⁵, de 3 om Eftermiddagen fra 3³⁰ til 5⁵⁵.

Fag- og Timefordeling.

Fagene har været fordelt saaledes:

Rektor <i>Bach</i> : Engelsk i IV og VII, Geo-	Ugentlig.
grafi i I, Skrivning i IV	13 Timer

Overl. <i>Petersen</i> : Matematik i V mn og VI mn, Fysik i V mn, VI mn, og VII mn	Ugentlig. 29 Timer
Overl. <i>Jerntoft</i> : Latin V ks + ns og VI ns, Gymnastik i alle Klasser	29 —
Overl. <i>Hammershaimb</i> : Matematik og Reg- ning i II, Fysik i II, III, IV, V ks + ns, VI ks + ns, VII ks + ns, Kemi i V mn, VI mn og VII mn	23 —
Adj. <i>Mørch</i> : Tysk i V ns, VI ns og VII ns, Fransk i V—VII	29 —
Adj. <i>Gøtzsche</i> : Dansk i IV, Tysk i IV, Histo- rie i V -VII, Oldtidskundskab i V ns + mn, VI ns + mn og VII ns + mn . .	26 —
Adj. <i>Thomsen</i> : Dansk i I, Historie II -IV, Geografi i II -IV, Religion i I -IV . .	27 -
Adj. <i>Ferdinand</i> : Naturfag i V -VII, Natur- historie i I—IV	26 --
Adj. <i>Michelsen</i> : Dansk i VI og VII, Engelsk i II og III, Historie i I, Græsk i V ks, Skrivning i III	28 —
Adj. <i>Bang</i> : Latin i V ks, VI ks, VII ks og VII ns, Græsk i VI ks	24 —
Adj. <i>Willesen</i> : Matematik og Regning i I, III og IV, Matematik i V ks + ns, VI ks + ns, VII ks + ns og VII mn	29 —
Konst. Adj. <i>Vinterberg</i> : Dansk i II og V, Engelsk i VI, Latin i IV	22 —
Konst. Adj. <i>Fischer</i> : Dansk i III, Engelsk i I og V, Tysk i II og III, Skrivning i I og II	28 —
Organist <i>Wiig</i> : Sang og Musik i alle Klasser, Sløjd i I--III	33 —
Overl. <i>Hasselager</i> : Græsk i VII ks	6 —

Pastor <i>Schamby</i> : Religion i V—VII	Ugentlig. 3 Timer
Tegnelærer <i>Essendrop</i> : Tegning i I—III . . .	7 —

Efter Adj. Thomsens Afgang har hans Timer været fordelt mellem de andre Lærere.

Med Hensyn til omstaaende Timeplan bemærkes, at de to Sløjdtimer i II og III Klasse og to af Naturhistorietimerne i I Klasse i Sommerhalvaaret har været anvendt til Havearbejde.

	VII			VI			V			IV	III	II	I
	ks	ns	mn	ks	ns	mn	ks	ns	mn				
Religion	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Dansk	5	5	5	5	5	5	4	4	4	5	4	5	6
Engelsk	2	5	2	2	6	2	2	5	2	3	4	4	6
Tysk		4			5			5		5	5	5	
Fransk	5	5	5	5	5	5	5	5	5				
Historie	5	5	5	4	4	4	4	4	4	3	3	2	3
Geografi	2	2	3	1	1	3	2	2	3	2	2	2	2
Naturhistorie	6	4		6	3		6	4		5			4
Latin	6			5			6						
Græsk		1	1	1	1	1		1	1				
Oldtidskundskab	2	2	6	2	2	7	2	2	7	6	6	4	5
Matematik og Regning	1	1	7	2	2	7	2	2	8	2	2	3	
Fysik										1	1	1	2
Skrivning											2	3	2
Tegning											2	2	3
Sløjd											2	2	3
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
Gymnastik	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	42	42	42	41	42	42	41	42	42	41	42	42	42

Oversigt

over Skolens Arbejde fra August 1912 til Juli 1913.

Religion.

- VII Kl. Udvalgte Stykker af 1ste Corinthierbrev. Kirkehist. Skildringer fra Middelalderens Begyndelse til vor egen Tid. Samtaler om Hovedstykker af den kristne Moral.
- VI Kl. Slutn. af Apostl. Gerninger. Philippibrevet. Udvalgte Stykker af Johannes-Evangeliet. Skildringer af kristne Stormænd i Oldtiden. Lidt Missionshistorie.
- V Kl. 3die Trosartikel. Johannes-Evangeliets første Halvdel.
- IV Kl. Johannes-Evangeliet Kap. 1—14. Gennemgaaet Luthers Katekismus og Stykker af Balslevs Katekismus.
- III Kl. Efter Bibelbog for Skole og Hjem er gennemgaaet Markus-Evangeliet fra Kap. 7 til Enden og Lukas-Evangeliet.
- II Kl. Efter Bibelbogen Lukas-Evangeliet og Sauls Historie. Af Martensens og Paullis Bibelhistorie: Det gamle Testamente. Nogle Salmer udenad.
- I Kl. Martensen og Paullis Bibelhistorie forfra til Side 71. Jule- og Paaskeevangelierne. En Del Salmer udenad.

Dansk.

- VII Kl. K. Mortensen: Mindre dansk Litteraturhistorie fra Side 107 Bogen ud. Oehlenschläger: „Sct. Hansaften-Spil“. For Klassen er læst

Paludan-Müller: „Danserinden“, første Sang.
 Repeteret: Holberg: „Masceraden“, Poul
 Møller: „En dansk Students Eventyr“ og
 Henrik Ibsen: „Et Dukkehjem“.

K. Mortensens Litteratur-Udvalg II, første
 Halvbind Side 501- 504, 522 530,
 540—544. Andet Halvbind Side 335 339,
 354 357, 362—365, 375—385.

J. Falbe-Hansen og O. Thyregod: Svenske
 Forfattere i Udvalg Side 73 89, 182 188,
 298—302, 384 389, 409—415, 417—418.

H. Bertelsen: Oldnordisk Læsebog. Re-
 peteret det Pensum, som opgives til Studen-
 tereksamen.

H. Bertelsen: Dansk Sproghistorie. Læst
 den historiske Fremstilling samt af Prøverne
 Side 9—11, 26 34, 36—42, 74—76,
 78 80, 86—89, 90—93, 97—100, 103—
 110, 111—120.

I de to foregaaende Aar er læst:

Holberg: „Erasmus Montanus“ og „Ma-
 scerade“. Wessel: „Kærlighed uden Strøm-
 per“. Oehlenschläger: „Hakon Jarl“. Hei-
 berg: „En Sjæl efter Døden“, „De Nygifte“.
 Poul Møller: „En dansk Students Eventyr“.
 H. Hertz: „Svend Dyrings Hus“, „Amors
 Genistregere“. Hostrup: „Eventyr paa Fød-
 rejsten“, „Den Tredie“. Ploug: „Et Kys“,
 „Kong Harald og Islændingen“. H. C. An-
 dersens: „Hun duede ikke“, „Lykke-Peer“.
 Goldschmidt: „Maser“. H. Ibsen „Hedda
 Gabler“, „Et Dukkehjem“, „Terje Vigen“.
 Bjørnson: „En Fallit“, „Over Evne“ I og II,

„Fiskerjenten“. Drachmann: „Prinsessen og det halve Kongerige“. J. P. Jacobsen: „Mogens“. H. Pontoppidan: „Isbjørnen“. Brandes: „Fem danske Digtere“ Side 1—78 og 108—182.

K. Mortensen: Litteratur-Udvalg II, første Halvbind Side 112—164, 174, 186—224, 233—276, 314—329, 357—359, 383—413, 420—424, 429—441, 443—448, 450—453, 456—460, 461—499, 554—556, 558—569. Andet Halvbind Side 54—71, 80—95, 118—125, 200—203, 204—210, 214—217, 217—239, 295—298, 318—319, 383—399, 409—417.

K. Mortensen: Mindre dansk Litteraturhistorie Side 64—96 og Side 29—36.

H. Bertelsen: Oldnordisk Læsebog Side 1—2, 6—11, 13—24, 38—47.

J. Falbe-Hansen og O. Thyregod: Svenske Forfattere i Udvalg Side 176—182, 224—232, 252—262, 320—326, 331—335, 366—372, 375—382, 399—402.

Heraf opgives til Prøven:

1) Holberg: Mascerade. 2) Oehlenschläger: Sct. Hansaften-Spil. 3) P. Møller: En dansk Students Eventyr. 4) Henrik Ibsen: Et Dukkehjem.

K. Mortensen: Mindre dansk Litteraturhistorie Side 61—75, 77—99, 104—153, 155—164, 168—192, 193—227, 232—237, 240—273, 279—288.

K. Mortensens Litteratur-Udvalg II, første Halvbind Side 136—164, 194—197, 206—

224, 233 -241, 398 -413, 437- 441, 450- 453, 461 499, 501—504, 522—530, 540—544, 558 - 569; andet Halvbind Side 335—339, 354—357, 362—365, 373—383.

Falbe-Hansen og Thyregod: Svenske Forfattere Side 85 - 89, 298—300, 320—326, 366—372, 375—382, 399—402.

H. Bertelsen: Oldnordisk Læsebog Side 1--2, 6—11, 13—21.

H. Bertelsen: Dansk Sproghistorie Side 26—34, 36—42, 78—80, 103—107, 115—117, samt den historiske Fremstilling.

VI Kl. K. Mortensen: Mindre dansk Litteraturhistorie Side 61—99.

K. Mortensen: Litteraturudvalg I (indtil Aar 1700), Side 208—234 (Gunløg Ormetunges Saga), Side 245—282 (Brudstykker af Snorres Heimskringla), Side 293—298 (af Snorres Edda), Side 313—336 (Sakses Gesta Danorum); 340—350, 355 364, 367—369, 373—377 (Folkeviser); 404—412 (Palladius's Visitatsbog); Side 446—450; II første Halvbind Side 461—507, 516—517, 519—534, 535—552, 554—569; II andet Halvbind Side 20—23, 30—41.

Henrik Ibsen: „Kongsemnerne“ er læst statarisk, „Gildet paa Solhaug“ og „Peer Gynt“ kursorisk. Holberg: „Erasmus Montanus“ og „Den politiske Kandestøber“ er begge læst statarisk.

J. Falbe-Hansen og O. Thyregod: Svenske Forfattere i Udvalg Side 167—169, 252—262, 298—302, 331—335, 375—382, 384—389.

H. Bertelsen: Oldnordisk Læsebog Side 1—27.

En Stil om Maaneden.

- V Kl. K. Mortensens Litteraturudvalg II, første Halvbind Side 136—157, 173—175, 186—197, 200—202, 206—225, 233—238, 398—413, 437—448, 450—453, 461—499, 540—542, 549—552, 554—569; andet Halvbind Side 54—65, 95—109, 137—168, 204—210, 228—245, 383—392. Desuden har Klassen læst: Holberg: Maskerade, Erasmus Montanus, Barselstuen; Wessel: Kærlighed uden Strømper; Oehlenschläger: Hakon Jarl, Correggio; Poul Møller: En dansk Students Eventyr; J. L. Heiberg: En Sjæl efter Døden; Blicher: En Landbydegns Dagbog, Marie.

Svensk: Falbe-Hansen og Thyregods Haandbog Side 236—240, 320—335, 366—374.

En Stil hver tredie Uge.

- IV Kl. Oplæsning efter H. Bæks Danske Læsestykker. Af dansk Litteratur er gennemgaaet Fortællinger af Bauditz, Schandorph, Blicher, Goldschmidt, Digte af Chr. Winther og Richardt, og Hostrup: Genboerne.

En Stil hver anden Uge.

Til Eksamen opgives: Bæks Læsestykker Side 157—225, 244—300; Goldschmidt: Tømmerpladsen og Den flyvende Post; Chr. Richardts Udvalgte Digte ved Alfred Ipsen Side 11—33, 55—66; Oehlenschläger: Aladdin.

Svensk: Christensens Læsebog for Mellem-skolen Side 56—84, 90—96.

- III Kl. Oplæsning efter F. Christensens Dansk Læsebog. Desuden er læst: St. St. Blicher: Præsten i Vejlbj; J. L. Heiberg: Syvsoverdag, Recensenten og Dyret samt Nej; Holberg: Jacob v. Tyboe. Grammatik efter Olaf Langes Dansk Sproglære. I Almindelighed en Stil om Ugen, i Begyndelsen af Aaret mest Genfortællinger, senere mest Fristile.

I Svensk er læst ca. 30 Sider af Christensens Svensk Læsebog.

- II Kl. Oplæsning efter O. Lange: Danske Læsestykker for 2. Mellemskoleklasse. Grammatik og Analyse efter A. Dam og K. Rosenstand: Danske Læsestykker til Sprogagttagelse. En Genfortælling om Ugen. For Klassen er læst: Poul Møller: En dansk Students Eventyr; Blicher: Hosekræmmeren, Marie; Hostrup: Feriegæsterne; Molbeck: Ambrosius.

- I Kl. Oplæsning efter O. Lange: Danske Læsestykker for 1. Mellemskoleklasse og efter Skriftlæsningsbog for Folkeskolen ved Andersen og Vestergaard. Grammatik og Analyse efter Ingerslev: Lille dansk Sproglære. Nogle Digte lærte udenad. En Diktat og en Genfortælling omtrent hver Uge.

Engelsk.

- VII Kl.(ns.) Shakespeare: The Merchant of Venice. Ad. Hansen: Engelske Digtere I—II, Longfellow, Selections (Arnold). Kipling: Three Mowgli Stories. Dickens: David Copperfield Kap.

I—XX (selvstændig læst). — Ad. Hansens Stiløvelser fra Stk. 101 ud, dels mundtlig, dels skriftlig gennemgaaet. Genfortællingsstile, i Reglen paa Klassens sorte Tavle.

I de to foregaaende Aar har Klassen læst: Brekke og Western: Udvalg af engelske Forfattere til Brug for det sprogl.-hist. Gymnasiums 2. og 3. Klasse, Side 1—227. Dickens: Tale of two Cities (v. Velhagen og Klasing). Finnmere: Social Life in England II, med Forbigaaelser. Reed: The Fifth Form at St. Dominic's (v. Knudsen). Kurserisk: Conway: Called Back.

Til Eksamen opgives: Brekke og Western, Side 31—84. Kipling: Mowgli's Brothers. Shakespeare: The Merchant of Venice, Acts IV—V. Ad. Hansen: Engelske Digtere I, Side 5—12, 29—34; II, Side 13—20, 62—69.

VII Kl. (ks + mn). Selections from Southey: Nelson (Arnold), Side 1—11, 24—48. Brekke og Western: Udvalg af engelske Forfattere for Gymnasiets 2. og 3. Kl., Side 1—18, 31—39, 42—54, 125—176. Short Stories for School and Home Reading, 50 Sider til Genfortælling. I de to foregaaende Aar er læst: Hall Caine: The Scapegoat, Kap. 1—14. Finnmere: Social Life in England II, med Forbigaaelser. Reed: The Fifth Form at St. Dominic's (v. Knudsen).

VI Kl. (ns). A. Brahde: The Conversation Reader, Side 27—34, 50—79. Reed: The Fifth Form at St. Dominic's, Side 102 Bogen ud. O. Jes-

persen: England and America Reader. Ad. Hansen: Engelske Digtere I og II. Kipling: Second Jungle Book (Tauchnitz), Side 7—173. Bernard Shaw: You Never Can Tell, I og II Akt. Ad. Hansen: Engelsk Litteraturhistorie for Skole og Hjem, fra Side 29 til Side 74. Ad. Hansens Stiløvelser, Stk. 36—60, er oversat mundtlig og skriftlig.

VI Kl. (ks + mn). O. Jespersen: England and America Reader, Part I (Side 1—130).

V Hele Klassen: Brekke og Western: Udvalg af engelske Forfattere for Gymnasiets første Klasse, Side 1—62, 76—87.

Magnussens engelske Grammatik gennemgaet.

Den nysproglige Linie desuden: Jespersen: England and America Reader, Side 1—67. A. Brahde: The Conversation Reader, Side 1—44. Af Ad. Hansens Engelske Stiløvelser er de 35 første Stykker gennemgaet mundtlig og skriftlig.

IV Kl. Otto Jespersen: Engelske Læsestykker med Øvelser, Side 104—179. Reed: The Fifth Form at St. Dominic's (v. Knudsen), Side 1—62.

III Kl. Otto Jespersen: Læsestykker med Øvelser, Side 49—139. Werners Stiløvelser. Joh. Lunds Grammatik.

II Kl. Otto Jespersen og Chr. Sarauw: Begynderbog II, fra Side 61 Bogen ud. Otto Jespersen: Læsestykker med Øvelser, Side 1—35. Joh. Lunds Grammatik.

I Kl. Werner og Brahde: Lærebog i Engelsk, Side 1—22, 95—111.

Tysk.

VII Kl.(ns). Ingerslev og Vibæk: Deutschland II, Stykkerne 9—10, 12, 15, 17, 22, 25. Aufsätze zeitgenössischer Schriftsteller II, Side 18—67, 106—112 (Lessing, Goethe und Schiller, Arndt, Scheffel). Gudmes Udvalg af Scheffel: Trompeter von Säkkingen. — Oplæst for Klassen det meste af Lessings Nathan der Weise, Emilia Galotti og Minna von Barnhelm. Repetition af det opgivne Pensum (se nedenfor). Vibæks Sproglære for Gymnasiet §1 48 ud. Hver anden Uge et skriftligt Arbejde (Genfortælling).

I de to foregaaende Aar har Klassen gennemgaaet: Deutschland II Stk. 1, 6, 8, 13—14, 16, 21, 24, 30. Schillers Jungfrau von Orleans med Prolog. Goethe und Schiller: Ausgewählte Balladen (F. Schöninghs Ausgaben deutscher Klassiker) Nr. 1--13, 15—16, 18. G. Freytag: Die Journalisten. Adolf Wilbrandt: Der Lotsenkommandeur, Am heiligen Damm, Der Mitschuldige.

Til Eksamen opgives: Jungfrau v. Orleans, Prolog og I—II Akt. Deutschland II 9, 12, 13. Som Grundlag for Samtaleprøve Deutschland II 14 og 30.

VI Kl. (ns). Goethe: Hermann und Dorothea. Schillerbuch: Hele Bogen undtagen Side 83—111. Deutschland II, Stk. 2, 5. Kursorisk: Hauff: Lichtenstein fra Side 120 ud. Vibæks Sproglære for Gymnasiet til § 214. Hver anden Uge et skriftligt Arbejde (Genfortællinger, enkelte Oversættelser).

- V Kl. (ns). Deutschland II, Stk. 1, 5—6, 13—17, 21, 24, 30. Flere af Stykkerne benyttet som Grundlag for Taleøvelser. Kursorisk: Freytag: Die Journalisten. Novellenbuch 3. Bind (Geschichten aus deutscher Vorzeit) til Side 68. Kapers Stiløvelser for Mellemlasserne gennemgaaet mundtlig. Vibæks Sproglære for Gymnasiet til § 20. 2 à 3 skriftlige Arbejder om Maaneden (Oversættelser og Genfortællinger).
- IV Kl. Reinckes Læsebog for Mellemskolen Side 45—59, 122—229. Reinckes Grammatik. Uden Hjemmeforberedelse: Ebner-Eschenbach: Krambambuli. Der gute Mann.
- III Kl. H. Reincke: Tysk Begynderbog Side 85 ud. Reincke: Læsebog for Mellemskolen Side 1—29, 63—92, 122—132. Grammatik efter Reincke. Mundtlig og skriftlig Stiløvelse efter Kapers Stiløvelser for Mellemlasserne.
- II Kl. Ingerslev og Vibæk: Tysk Begynderbog, Side 1—94.

Fransk.

- VII Kl. Glahn: Lectures variées II—III—IV. Holbeck: Historiske Læsestykker, Side 42—94, 128—170. Oluf Niensens Grammatik.
- I de to foregaaende Aar er læst: Jespersen og Stigaards Begynderbog og Tillægshæftet. Holbecks Læsestykker 1—42, 107—127. Maupassant: Contes et nouvelles lle recueil 1—57.
- VI Kl. Lectures variées II og I. Jespersen og Stigaards Begynderbog Side 99—119. Hol-

becks Læsestykker, Side 42—94, 107 127.
Benyttet Oluf Nielsens Grammatik.

- V Kl. Jespersen og Stigaards Begynderbog til Side 99. Benyttet Oluf Nielsens Grammatik.

Historie.

- VII Kl. Schjöth og Lange: Verdenshistorie II. Joh. Ottosen: Nordens Historie fra Reformationen. Samfundskundskab efter Munchs Lærebog. De foregaaende Afsnit af Verdenshistorie efter Ræders Oldtiden og Schjöth og Lange I samt Ottosens Nordens Historie før Reformationen er gennemgaaet i de to tidligere Skoleaar. Speciale i Historie er ikke gennemgaaet.

Til Eksamen opgives: Verdenshistorien fra 1517 til 1648 og Tiden efter 1789, Nordens Historie fra ca. 1766, Samfundskundskab efter Munchs Lærebog, Side 1—70, 124—165.

- VI Kl. Schjöth og Langes Verdenshistorie I, Side 79—Bogen ud. Ottosen: Nordens Historie til 1800.
- V Kl. P. Munchs Verdenshistorie I til Middelalderens Slutningstid (2. Udg., Side 356).
- IV Kl. Den nyeste Tids Historie efter L. Schmidts Lærebog for Mellemskolen II.
- III Kl. Gjerløffs Lærebog for Mellemskolen II til Den store franske Revolution.
- II Kl. L. Schmidt: Lærebog i Historie for Mellemskolen I, Side 90—186.
- I Kl. L. Schmidt: Lærebog i Historie f. Mellemskolen I, Side 1—130.

Geografi.

- VII Kl. (ks + ns). I dette Skoleaar er der ikke læst Geografi. Tidligere (i V Klasse) har Klassen gennemgaaet: Heegaard, Vahl og Krogh: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier, I Del, Side 169—241. Tegning af et Kort over Jordens Plantebælter. Til Eksamen opgives det nævnte Pensum.
- VII Kl. (mn) har genlæst det i de to foregaaende Skoleaar læste: M. Vahl: Geografi for Gymnasiet, Side 135—269, hvilket opgives til Eksamen.
- V Kl. (ks + ns). Heegaard, Vahl og Krogh: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier, I Del, Side 169—241. Tegning af et Kort over Jordens Plantebælter.
- V Kl. (mn). M. Vahl: Geografi for Gymnasiet, Side 135—269.
- IV Kl. C. C. Christensen: Geografi Nr. 2 for Mellemkolen II: Danmark, Norge, Sverige, Tyskland, De britiske Øer.
- III Kl. Samme Bog II, Side 1—82. Oplæsning efter Dreyer: Naturfolkernes Liv.
- II Kl. Samme Bog I: Schweiz, Østrig-Ungarn, Sydeuropa og II: Asien.
- I Kl. Samme Bog I, Side 1—65 (til Middelhavet).

Naturhistorie.

- VII Kl. (ks + ns). Genlæst P. Heegaard, M. Vahl og A. Krogh: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier, II Del, Side 37 Bogen ud. Villh. Rasmussen: Biologi for Gymnasiet med Forbigaaelser samt W. Johansens Artik-

ler i „Frem“s Aarbog med Forbigaaelser. I VI og V Klasse er læst hele II Del af Heegaard, Vahl og Krogh: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier. Til Eksamen opgives hele det læste Pensum.

- VII Kl. (mn). Historisk Geologi efter M. Vahls: Geografi for Gymnasiet og N. V. Ussing: Almindelig Geologi. A. Krogh: Fysiologi for Gymnasiet, til Øjet. Udviklingslæren med Benyttelse af Vilh. Rasmussens Biologi for Gymnasiet og W. Johansens Artikler i „Frem“s Aarbog. I de to foregaaende Aar er læst: N. V. Ussing: Almindelig Geologi, Side 1—98. Med Benyttelse af Skolens Mikroskoper er gennemgaaet Typer af lavere og højere Planter.

Til Eksamen opgives: Geologi.

- VI Kl. (ks + ns). P. Heegaard, M. Vahl og A. Krogh: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier, II Del, Side 1—55.

- VI Kl. (mn) Gennemgangen af Mosser, Bregner m. m. samt Blomsterplanternes Anatomi med Benyttelse af Skolens Mikroskoper er afsluttet. N. V. Ussing: Almindelig Geologi, Side 1—98.

- V Kl. (ks + ns). P. Heegaard, M. Vahl og A. Krogh: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier, II Del Side 1—24.

- V Kl. (mn). Lavere Planters Bygning.

- IV Kl. Bøving-Petersen og Alb. Stockmarr: Zoologi for Mellemskolen II, Side 23—87. Kr. Simonsen og Vilh. Balslev: Botanik for Mellemskolen, Hefte IV med Forbigaaelser samt

- Hefte III: Græsser. Kr. Simonsen og Vilh. Balslev: Botanik for Realklassen: Græsagtige Planter, Lyngfamilien. Vand- og Sumpplanter med Benyttelse af E. Tryde: Skoleflora.
- III Kl. Bøving-Petersen og Alb. Stockmarr: Zoologi for Mellemskolen: Krybdyr, Padder, Fiske, Insekter. Kr. Simonsen og Vilh. Balslev: Botanik for Mellemskolen, Hefte III Side 1—35. Botanik for Realklassen: Ranunkel-, Viol-, Storkenæb-, Stenfrugt-, Rosen-, Æble-, Natskygge-, Maskeblomst-, Rublad-, Læbeblomst-, Gedeblad-, Kurveblomst- og Nældefamilierne. Hefte I og II: Planter tilhørende de nævnte Familier. E. Tryde: Skoleflora.
- II Kl. V. Balslev og P. Andersen: Zoologi for Mellemskolen: Svømmefugle, Krybdyr, Padder, Fiske, Insekter med ufuldstændig Forvandling. Botanik: Hefte II samt efter Realklasseheftet de tilsvarende Familier. E. Tryde: Skoleflora.
- I Kl. V. Balslev og P. Andersen: Zoologi for Mellemskolen: Fugle, Krybdyr, Padder. Botanik: Hefte I.

Latin.

- VII Kl. (ks). Cæsar: De bello Gallico lib. V, 18 ud. Livius: lib. XXIII, 1- -33. Seneca udg. af Gertz II Side 1—50. Horats: Breve I, 4, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 18, 20. Repeteret Eksamenspensummet. Rafn's Litteraturhistorie. Herløv-Müller: Oversigt over romersk Statsforfatning og Forvaltning. 1 Version ugentlig.
I de to foregaaende Aar er læst:

Cæsar: De bello Gallico lib. III, IV (undt. Cap. 17), V, 1—18. Cicero: Pro Sexto Roscio, Cap. 6—39. Cicero: De imperio Pompeji. Cicero: Epistolæ ad fam. IV, 5, 6. V, 13. XIV, 1—5, 7, 11, 12, 15, 18, 20. Horats: Satirer I, 9. II, 5. Oder: I, 2, 4, 8, 9, 14, 20, 22, 27, 30, 37, 38. II, 3, 4, 6, 8, 10, 16, 18. III, 9, 13, 30. IV, 3, 7, 11, 13. Breve I, 1, 6. Ovid: Metam. I, 89—113. Fasti III, 179—198, 201—228. II, 491—512, 687—710. Tristia I, 2, 19 62. I, 3. III, 3. IV, 10. Phædrus: Fabler I, 3—5, 8, 12, 13, 21, 24. II, 4, 8. III, 7. IV, 3.

Til Eksamen opgives: Cæsar: De bello Gallico lib. V. Cicero: De imperio Pompeji. Epistolæ ad fam. XIV, 1, 3—5, 7, 18. IV, 5. Livius: lib. XXIII, 1—7. Seneca udg. af Gertz II, 5, 1—35. Horats: Satirer I, 9. II, 5. Oder I, 2, 4, 8, 9, 14, 20, 22, 27. II, 3, 4, 6, 8, 16, 18. III, 9, 13. IV, 11, 13. Breve I, 1, 6. Ovid: Tristia I, 3, III, 4.

VII Kl. (ns). Cicero: In Catilinam I og IV. Livius: lib. XXIII, 1—14 (undt. 11, 1—7). Repeteret Eksamenspensummet.

I de to foregaaende Aar er læst:

Cæsar: De bello Gallico lib. III, IV (undt. Cap. 17), V, 1—34. Cicero: Pro Sexto Roscio, Cap. 6—31. Cornelius Nepos: Atticus (med enkelte Forbigaaelser). Gertz: Middelalderlige Forfattere, Side 12 18, 36—53, 83—88. Carmina: 1, 2, 5, 6.

Til Eksamen opgives: Cæsar: De bello Gallico IV (undt. Cap. 17), V, 1—11. Cicero: Pro Sexto Roscio, Cap. 6—31. Gertz: Middelalderlige Forfattere, Side 36—53.

VI Kl. (ks). Cicero: In Catilinam I—IV. Horats: Satirer I, 9. II, 5. Oder I, 2, 4, 7, 9, 13, 14, 20—22, 27, 30. II, 3, 4, 6, 8, 10, 14, 16, 18. III, 1, 2, 9, 13, 30. Ovid: Ep. ex Ponto III, 2, 43—92. Tristia I, 3. I, 2, 19—65. III, 3. IV, 10. Metam. I, 89—112. Phædrus: Fabler I, 1, 3—5, 8, 12—13, 21, 24. II, 4, 7—8. III, 7. IV, 3—4, 9—10, 22. V, 2, 5. En Version omtrent hver 14de Dag.

VI Kl. (ns). Cæsars Gallerkrig V Bog. Ciceros Tale „pro lege Manilia“. Ovids Metamorphoses: Phaeton Vers 230—360.

V Kl. (ns). Østergaard: Latinsk Læsebog for 1ste Gymnasieklasse Side 1—31 (Stykke 16 undtagen). Cæsars Gallerkrig, III Bog samt IV Bog, Cap. 1—20 (Cap. 17 undtagen). Ovids Metamorphoses: Phaeton, Vers 1—360.

V Kl. (ks). har desuden læst: Cæsar: De bello Gallico I, 1—29. Phædrus: Fabler I, 1, 3, 4, 5, 8, 12, 13, 21, 24. Ovid: Tristia I, 3. III, 3. IV, 10. I, 2, 1 f. 19—62.

IV Kl. I. K. Larsen: Latinsk Læsebog 1—52.

Til Eksamen opgives Side 22—52.

Græsk.

VII Kl. (ks). Odysseen II og III (ialt 931 Vers). Tregders Anthologia Græca, 2. Udgave, 318 Vers (Elegier 1, 3, 5, 7, 9, 13; Epigrammer 1

—7, 11, 14, 17, 18; meliske Digte A, 5—7, 10, 11, 13, 16—18, 22, 24). Herodot efter Bergs Udvalg, Side 95—97 og 100—101. Xenophons Memorabilia I, 1 og 2 § 1—17 og § 32—49; II, 3—4, 7, 9—10; III, 6—7 (ialt 26 Teubnersider). Platon, Apologien.

I de to foregaaende Aar har Klassen gennemgaaet: Hudes græske Elementarbog II, Side 1—58 og 74—88 (Udvalg af Xenophons, Anabasis og Hellenika). Herodot efter Bergs Udvalg, Side 7—11, 14—16 og 19—45 (32 Sider = 40 Teubnersider). Iliaden I, II, Vers 1—494, III, Vers 1—382, og VI (ialt 2016 Vers af Homer).

Til Eksamen opgives: Iliaden I, II, Vers 1—210, og VI; Odysseen III; de ovenfor nævnte 318 Vers af Anthologien (ialt 2165 Vers). Herodot, Side 7—11, 14—16, 19—29, 34—36 og 95—97. Hudes Elementarbog II, Side 32—50 og 74—77. Xenophons Memorabilia I, 2 § 32—49; II, 3, 7 og 10; III, 6. Platon, Apologien.

Benyttet Berg og Hudes Formlære og Hudes Syntax. Gennemgaaet Sechers græske Litteraturhistorie; dertil knyttet Oplæsning af Sophokles, Elektra, overs. af J. K. Larsen, samt nogle lyriske Digte, overs. af Thor Lange. Det vigtigste af de græske Antikviteter er gennemgaaet mundtlig.

VI Kl. (ks). Hudes græske Elementarbog II, Side 78—88. Herodot i Bergs Udvalg, Side 88—119. Homers Odysseé III, VI, IX, X, 1—387. Be-

nyttet Berg og Hudes Formlære og Hudes Syntax.

- V Kl. (ks). Hudes græske Elementarbog I Del og II Del, Side 1—40 og 59—66. Benyttet Berg og Hudes Formlære og Hudes Syntax. Læst Sechers Mytologi, Side 10—45.

Oldtidskundskab.

- VII Kl. (ns. + mn). Kunsthistorie efter Sechers Lærebog med Illustrationer hos Luckenbach. Platons Sokrates i Fængslet og Sokrates's Død (ov. Gertz). Ciceros Tale for det Maniliske Lovforslag (ov. Thoresen). Nogle Digte af Horats.

I de to foregaaende Aar er læst 9 Sange af Odysseen, Brudstykker af Herodot, Aischylos: Perserne, Sophokles: Kong Oidipus, Mytologi efter Biering, Litteraturhistorie i Foredrag.

Til Eksamen opgives: Odysseen 6., 7., 9., 10., 12., Sang. Herodot ved Hude, 2. Hæfte. Sophokles: Kong Oidipus, Platon: Sokrates i Fængslet og Sokrates's Død. Ciceros Tale for det Maniliske Lovforslag.

- VI Kl. (ks). Iliaden: Sang 1, 3, 4, 6, 9. Stykker af Hesiodos og de hom. Hymner. Euripides: Medeia (v. Chr. Thomsen og S. Müller). Gennemgaaet den ægæiske Kunst.

- VI Kl. (ns + mn). Herodots Historie i Udvalg ved Hude, 1. Hæfte, og Brudstykker af 2. Bog. Sophokles: Kong Oidipus (ov. Thor Lange), Antigone (ov. Niels Møller), Aristophanes: Skyerne.

V Kl. (ns + mn). Iliaden i Udvalg ved Østergaard.
Bierings Græsk—romersk Mytologi.

Matematik og Regning.

VII Kl. (ks + ns). Bonnesen: Matematik for de sproglige Gymnasier, fra Side 95 Bogen ud. I de to foregaaende Aar har Klassen gennemgaaet Resten af Bonnesens Bog.

Til Eksamen opgives: Side 33—49, 62—63, 72—86, 95—103, 114—121 og 136—142.

VII Kl. (mn). Dimittenderne har i de sidste 3 Klasser læst Bonnesens I, II og III samt Juels Stereometri. Sfærisk Trigonometri efter Jul. Petersen.

I dette Skoleaar er læst Bonnesens Matematik II, Side 52—57, 79—138. Bonnesens Matematik III samt Resten af Stereometrien fra Side 117.

Til mundtlig Eksamen opgives: (Kgl. Anordning af 1. Decbr. 1906, 12 B) Aritmetik og Algebra, Stk. 1—9. Stereometri, Stk. 1—4. Analytisk Geometri: Parabel, Ellipse og Hyperbel. Infinitesimalregning.

VI Kl. (ks + ns). Bonnesens Matematik for de sproglige Gymnasier, Side 42—52 og 72—105. Petersens Trigonometri, Stereometri og analytisk Geometri til Parablen.

VI Kl. (mn). Petersens Trigonometri, Stereometri og analytisk Geometri til Parablen.

V Kl. (ks + ns). Bonnesens Matematik for de sproglige Gymnasier, Side 1—42 og 52—72.

V Kl. (mn). Petersens Geometri, 2den Del. Petersens Aritmetik fra Rod til Annuiteter inkl. Begyndt paa Petersens Trigonometri.

- IV Kl. Jul. Petersens Geometri for Mellemskolen, Side 56 Bogen ud. Repeteret fra Side 35. Bonnesens Aritmetik fra Side 57 Bogen ud. Repeteret fra Side 44. Regning efter Pedersen og Røttings Regnebog for Mellemskolen II.
- III Kl. Jul. Petersens Geometri for Mellemskolen, Side 40—67. Repeteret forfra. Bonnesens Aritmetik forfra til Side 64. Regning efter Pedersen og Røtting II: Aktier, Obligationer, Veksler, Ligninger og Kæderegning.
- II Kl. Geometri efter Jul. Petersen (1911) til 7de Kapitel. Pedersen og Røttings Regnebog I fra Side 67 Bogen ud.
- I Kl. Pedersen og Røttings Regnebog for Mellemskolen I forfra til Side 76.

Naturlære.

- VII Kl. (ks + ns). Læst Varmelære efter Sundorphs Fysik for Realklassen. Repeteret det i VI Klasse læste Pensum i Elektricitetslære og Astronomi.
- VII Kl. (mn). Dimittenderne har i de sidste 3 Aar læst Petersen og Forchhammers mekaniske Fysik og Astronomi, Petersens Elektricitetslære, Lyslære og Varmelære. Mange Forsøg.
- I dette Skoleaar er foruden en Del af Forsøgene gennemgaaet den mekaniske Fysik fra Bevægelseslæren samt Astronomi.
- Til mundtlig Eksamen opgives Elektricitetslæren og Lyslæren og 15 af Forsøgene.
- Kemi: Jul. Petersens Kemi for Gymnasiet fra Tilbageblik Bogen ud med Forbigaaelser.

Repeteret de vigtigste Afsnit af Gymnasiets Pensum.

Til Eksamen opgives: Side 1—54, 59—79, 87—107.

VI Kl. (ks + ns). Varmelære efter Sundorphs Fysik for Mellemkolen og Realklassen. Repeteret Heegaard: Astronomi for Gymnasiet.

VI Kl. (mn). Petersens Elektricitetslære og Lyslære.
Kemi: Jul. Petersens Kemi for Gymnasiet, Side 79—124.

V Kl. (ks + ns). Heegaard: Astronomi for Gymnasiets sproglige Linier. Sundorph: Elektricitet for Realklassen og Mellemkolen.

V Kl. (mn). Petersen og Forchhammer: Mekanisk Fysik forfra til Bevægelseslæren og Petersens Varmelære.

Kemi: Jul. Petersens Kemi for Gymnasiet forfra til Side 79.

IV Kl. Sundorph: Lærebog i Fysik for Mellemkolen II. Jul. Petersens Kemi for Mellemkolen, repeteret fra Baser Bogen ud.

III Kl. Sundorph: Lærebog i Fysik for Mellemkolen I: Elektricitet og Magnetisme. Jul. Petersens Kemi for Mellemkolen fra Baser Bogen ud.

II Kl. Sundorph: Lærebog i Fysik for Mellemkolen I til Elektricitet. Jul. Petersens Kemi for Mellemkolen til Baser.

Frihaandstegning.

I Klasse har i første Halvaar tegnet efter Tegneinspektør Andersens Vægtavler, i sidste Halvaar efter lettere fritstaaende Genstande. II Klasse har fortsat med

sværere fritstaaende Genstande, ofte anbragt i en vanskeligere Stilling; senere paa Aaret har Klassen tegnet efter udstoppede Fugle, smaa Pattedyr og lettere Gibsfigurer. III Klasse har fortsat Øvelserne fra det foregaaende Aar; senere er der tegnet efter vanskeligere Gibs- og Kalipastafigurer. Nogle faa har tegnet i det frie efter Naturen, og et Par flinke Elever har gengivet en Gibsmodel af et Menneskeansigt.

Sang og Musik.

Med Undtagelse af IV Klasse har hver Klasse haft 2 ugentlige Timer i Sang (herunder Øvelser, Tonedannelse og Nodelæsning samt Nodeskrivning efter Diktat), hvoraf en har været Sammensangstime. Der er i Aarets Løb, foruden enstemmige Sange, indøvet trestemmige Sange i Gymnasiet samt flerstemmig Korsang med hele Skolen. IV Klasse har kun haft 1 ugentlig Time og har ikke deltaget i Sammensangen. 6 Disciple af de øverste Klasser har været fritagne for Sang. 27 Disciple har faaet Musikundervisning, 10 i Piano, 16 i Violin og 1 i Orgel.

Sløjd.

I I, II og III Klasse er Arbejderne udførte efter Tegning eller Model ved Enkeltmandsundervisning.

Skolehaven.

I Skolehaven, hvor der i Foraaret 1913 er 71 Disciple, som har Jordstykker til Dyrkning i Fritiden, arbejder III, II og I Klasse hver 2 Timer om Ugen fra 1ste April til 1ste November. Arbejdet har bestaaet dels i Vedligeholdelse af Gangene, dels i Dyrkning af de almindeligste Køkkenurter: Asparges, Rabarber, Arti-

skok, Jordbær, Kaal m. m., samt Frugtbuske, Vildstammer til Forædling og Frøavl af en- og to-aarige Planter. Hver af de tre nævnte Klasser har sit Stykke Jord at dyrke i Fællesskab, tildels fordelte paa Hold, dog saaledes, at hver Discipel saar og dyrker sine Planter, som kan blive hans Ejendom. Varmebedene benyttes til Tiltrækning af Blomster og Køkkenhaveplanter. Saavidt muligt dyrkes de Planter, som passer til vedkommende Klasses Pensum i Botanik.

Gymnastik og Sport.

Gymnastiktimerne har som sædvanlig i Tiden fra Midten af Oktober indtil Slutningen af April været anvendte til Øvelser i Gymnastiksalen; den øvrige Del af Aaret dels til Øvelser paa Sportspladsen — Fodbold og Cricket — dels til Badning samt Riffelskydning for de tre øverste Klasser.

Gymnastikpræmier er tildelt: Fr. Poulsen, Fr. Tvedegaard og J. Spøhr, alle af VII Kl.; Skydepræmie er tildelt Chr. Bencard af VII Kl.

Ved Udgangen af forrige Skoleaar var alle Disciple Svømmere, ca. $\frac{2}{3}$ Frisvømmere.

VII og VI Kl. har dannet et Hold i 4 af de 5 ugentlige Timer og haft 1 Time hver for sig; V og IV ligesaa; III Kl. har dannet et Hold; II og I ligesaa.

Følgende Sportskampe har været afholdt i det forløbne Aar:

1) Fodboldkamp paa Herlufsholm den 20. Oktober 1912 med Disciple fra Nykøbing Latinskole. Nykøbing sejrede med 4 Maal mod 1.

2) Fodboldkamp paa Herlufsholm den 3. November 1912 med Elever fra Haslev Seminarium. Haslev sejrede med 7 Maal mod 4.

3) Fodboldkamp paa Herlufsholm den 17. November 1912 med Disciple fra Birkerød Latinskole. Herlovianerne sejrede med 5 Maal mod 0.

4) Fodboldkamp paa Herlufsholm den 27. April 1913 med Disciple fra Sorø Akademi. Kampen uafgjort med 2 Maal mod 2.

5) Fodboldkamp paa Herlufsholm den 4. Maj 1913 med Disciple fra Bogø Kostskole. Herlovianerne sejrede med 3 Maal mod 0.

Paa Skydebanen er paa Grund af uheldigt Vejr i Maj og September kun afgivet ca. 600 Skud; hver Discipel i VII og VI Kl. en undtagen -- 25 Skud til tidelt Skive paa 125 Alen. Resultatet i VII Kl. har været følgende:

	Antal Skud	Træf- fere	Antal Points	Gennem- snits- points	Præmie
C. Bencard	25	25	228	9,12	1. Pr.
J. Spøhr	25	25	212	8,48	
O. Nyeberg	25	25	211	8,44	
Fr. Poulsen	25	25	210	8,40	
Steff. Hansen	25	25	203	8,12	
J. Borre	25	25	201	8,04	
C. Saugman	25	25	187	7,24	
O. Moltke	25	25	179	7,16	
A. Grønmegaard	25	25	171	6,84	
C. Sunby	25	25	168	6,72	
Fr. Tvedegaard	25	25	164	6,56	

Salonskydning er øvet med V Klasse.

Stipendierne.

I Skoleaaret 1912—13 har Fripladserne og Skolens andre Stipendier værei uddelt saaledes:

Stiftelsens Fripladser (fuldstændig Fritagelse for Kontingent): *O. Nyeberg, J. Borre, K. Stelfeld Hansen, F. Tvedegaard, C. Saugman, E. Bruun, A. Grønnegaard, C. Bencard, E. Blechingberg, H. Lind, L. C. Stage, Ax. Nielsen, S. Krøigaard, H. Finsen.*

De Resenske Fripladser: *Aa. Jungersen og S. Bærentsen.*

Den Rønnenkampske Friplads: *H. Lütken.*

Den Oxholmske Friplads: *E. Holtved.*

Stiftelsens halve Fripladser: *F. Poulsen, Jes Spøhr, K. Struckmann, H. Jespersen, J. Lind, Arth. Nielsen, Joh. Spøhr, T. Jungersen, V. Schou, F. Koch, G. Rosenstand, B. Møller, E. Vinther, P. Martens.*

En halv Rønnenkampske Friplads: *F. Friis.*

Stiftelsens to Universitetsstipendier: stud. mag. *M. Wied* og stud. med. *H. Wium.*

De Meyerske Eksamenspræmier: *E. Holtved* og *B. Møller.*

Det grevelig Moltkeske Skolestipendium for kgl. Embedsmænds Sønner (4 Portioner paa 51 Kr. halvaarlig): *Aa. Jungersen, H. Lütken, L. C. Stage* og *P. Martens.*

Det grevelig Moltkoske Universitetsstipendium:
 Af Legatets Renter for December Termin 1912 og Juni
 Termin 1913 er der tildelt stud. theol. *H. Lütken* en
 større Portion (102 Kr. halvaarlig) og stud. med. *P.
 Selmer* en mindre Portion (51 Kr. halvaarlig). En min-
 dre Portion er henlagt til Rejsestipendiets Fond.

Det Oxholmske Universitetsstipendium er til-
 delt stud. jur. *F. Karlsborg* og stud. med. *E. Traustedt*,
 hver med 100 Kr. halvaarlig.

P. E. Rosenørns Legat (Kr. 82.66): *O. Nye-
 borg*.

A. V. Brorsons Mindelegat (35 Kr. halvaarlig):
E. Rischel.

H. B. Melchiors Mindelegat (35 Kr. halvaarlig):
E. Vinther.

B. N. Kyndes Legater Nr. 2 og 4 (20 Kr.):
Pr. Martens.

Provst *H. L. Lunds Legat* (100 Kr. halvaarlig):
E. Schrader.

Rejsestipendiets Fond beløb sig ved Udgangen
 af Aaret 1912 til 56 Kr. 69 Øre.

Det Rønnenkampske Boglegat er indtil videre
 tillagt Askov Højskole.

Ansøgninger om Fripladser maa indgives til Stif-
 telsens Forstander inden 1. August, Da Fripladser kun
 tilstaas for et Aar ad Gangen, maa der hvert Aar ind-
 gives ny Ansøgning.

De videnskabelige Samlinger.

Skoløbiblioteket.

Siden Maj Maaned f. A. er Biblioteket blevet forøget med følgende Bøger, der er ordnet efter det System, der følges i „Katalog over Herlufsholms Skoles Bogsamling 1882“. De med † mærkede er tilsendt Skolen fra Ministeriet; * betegner Gaver fra private.

Videnskabs-Selskabers og Akademiers Skrifter.

† Oversigt over Det kgl. danske Videnskab.'s Selskabs Forhandlinger 1911. Kbh. 1911—12. Fig. Tvl.

Tidsskrifter af blandet Indhold.

Revue des deux mondes. 5. période. Paris 1912—13.

The Strand Magazine. London 1912—13. Fig. Tvl. Portr.

Deutsche Rundschau. Herausgeg. von *J. Rodenberg*. Berlin 1912—13.

Tilskueren. Redig. af *P. Levin*. Kbh. 1912—13. Fig. Portr.

Gads danske Magazin. Dansk Tidsskrift. Redaktør: *Chr. Gulmann*. Kbh. 1912—13. Fig. Portr.

* Maanedts-Magasinet. Redig. af *O. Høpfner*. Kbh. 1912—13. Fig. Tvl. Portr.

Vor Fremtid. Tidsskrift for konservativt Nutidsarbejde. Redig. af *H. Jørgensen*. Kbh. 1912—13.

Akademisk Ugeblad. Redig. af *H. P. Jensen*. Kbh. 1912—13. 4. Fig. Portr.

Nordisk tidsskrift för vetenskap, konst och industri. Utg. af Letterstedtska föreningen. Redig. af *O. Montelius*. Stockh. 1912—13. Fig. Tvl.

Aviser.

Berlingske polit. og Avertissementstidende. Redig. af *Chr. Blangstrup* og *Chr. Gulmann*. Kbh. 1912—13. Fol.

Flensborg Avis. Udg. af *M. Jessen*, f. *Fibiger*. Flensborg 1912—13. Fol. Fig. Portr.
Ugens Tilskuer. Redig. af *H. Nielsen*. Kbh. 1912—13. Fol.

Theologi.

Kirke-Leksikon for Norden. Udg. af *J. O. Andersen*. 59.—61. H. Kbh. 1912—13.
Teologisk Tidsskrift, redig. af *J. O. Andersen* og *F. E. Torm*. 3. Række. Kbh. 1912—13.
Dansk Kirketidende, udg. af *J. P. Bang*. Kbh. 1912—13. 4.

† *Jacobsen, Joh.*, Om „den gammeltestamentlige Theologi“ som theologisk Disciplin. Kbh. 1912. 4. [Udg. til Minde om Kong Frederik VIII af Kbh.'s Universitet.]

Den gamle Pagts Psalmer, overs. af *J. C. Lindberg*, forsyn. med histor. og opbyggelige Oplysn. ved *C. Møller*. 6. Hl. Kbh. 1910. (Slutning.)

Madsen, P., Peters første Brev, indledet og fortolket. Udg. af *F. Torm*. Kbh. 1912.

Fibiger, A., Kongespejlet. Bibelhistor. Studier over de fire Konger Herodes i Ny Testamente. 2. Opl. Kbh. 1912.

* *Thomsen, A. E.*, Lærebog i Kirkehistorie. Fakse 1912.

Dansk Missions-Blad. Redig. af *N. B. Hindhede*. Kbh. 1912—13. Fig. Portr.

Nordisk Missions-Tidsskrift. 3. Række. Redig. af *F. Munck*. Aarhus 1912—13.

Lawaetz, H., Brødreemighedens Mission i Dansk-Vestindien 1769—1848. Kbh. 1902.

Santalen. Utg. av *J. Baklund*. Krist. 1912—13. Fig. Portr.

Blegen, J. H., Al Verden for Kristus. Beretning om Verdensmissionskonferencen i Edinburg 1910. Minneapolis 1911. Tvl. Portr.

Larsen, L. P., Korset i Biblens og Livets Lys. Kbh. 1912.

Ricard, O., Lær os at bede. En Bog om Bøn paa Grundlag af Bibelstudium. 2. Oplag. Kbh. 1912.

Glarbo, Chr., Christian science. Religiøs Sjælehelsebevægelse. Kbh. 1913.

† *Pedersen, Johs.*, Den semitiske Ed samt Edens Stilling i Islam. Kbh. 1912.

Jurisprudents.

Samling af Love og Anordninger m. m. for Aaret 1911. Afdel. B. 1. H. Kbh. U. A.

— — for Aaret 1912. Afdel. A. 6.—9. H. Kbh. U. A.

Dankier, O., Fr. Kretz og W. Oxholm, Hovedregister til Love og Anordninger m. m. for 1904—1911. Kbh. 1912.

Philosophi.

Hoffding, H., Mindre Arbejder. Tredie Række. Kbh. 1913.

Seldau, G. L., Platon. En kortfattet Fremstilling. Kbh. 1911.

—, Aristoteles. En kortfattet Fremstilling. Kbh. 1912.

Pædagogik.

Vor Ungdom. Tidsskrift for Opdragelse og Undervisning. Udg. af pædag. Selskab ved *N. Bang*. Kbh. 1912—13.

Dam, A., Opdragelsens Stormænd i Uddrag af deres egne Værker. Kbh. 1912.

† *Kuhr, V.*, Det pædagogiske System i Comenius' Didactica magna. Kbh. 1912.

Andersen, O., Billeder af Dannelsesarbejdets Historie. III. Fra Rousseau til Frøbel. Krist. 1912.

Lehmann, E., Barnelærdom og Ynglingeliv. Kbh. 1913.

Hvorledes skal jeg undervise? Haandbog i praktik Skolearbejde. Redigeret af *Fr. Aagesen, M. Attrup, N. P. L. Kjærgaard* og *E. Lehmann*. Kbh. 1912. Fig.

Heegaard, P., Der Mathematikunterricht in Dänemark. Kbh. 1912.

† Meddelelser ang. de højere Almenskoler i Danmark for Skoleaaret 1911—12. Udg. af *A. F. Asmussen*. Kbh. 1913. 4.

† Indbydelsesskrifter til de offentlige Eksaminer i danske Skoler 1912. 44 Bd.

Zahrtmann, M. K., Rønne Latinskole 1512—1912. Rønne 1912. [Særtryk af „Bornholmske Samlinger 1912“.]

* *Hennings, P.*, Soransk Samfund. Et Tilbageblik i Anledning af Samfundets 50 Aars Jubilæum d. 14. April 1912. [Særtryk af Soransk Tidsskrift VI].

* Askov Lærlinge. Aarsskrift for 1912. Kolding 1912. Fig. Portr.

† Indbydelsesskrifter til de off. Eksaminer i svenske Skoler 1912. 90 Bd. 4. samt 48 Bd. 8.

- * Ungdomsskolen i Solvang. Santa Barbara County. California [1912]. Fig.
- † Aar bog for Københavns Universitet, Kommunitetet og den polyt. Læreanstalt for 1907—1908, udg. af *H. Munch-Petersen*. Kbh. 1912. 4.
- † Alfabetisk Sagregister til Aarbøgerne for Kbh.s Universitet, Kommunitetet og den polyt. Læreanstalt for Aar. 1904—07. Kbh. 1911. 4.

Statsvidenskaberne.

- Nationaløkonomisk Tidsskrift. Udg. af Nationaløkon. Forenings Bestyrelse. Redig. af *A. Jensen*. Kbh. 1912—13.
- * *Mundt, P.*, Lærebog i Samfundskundskab for Latinskoler, højere Pigeskoler, Seminarier og Højskoler. 6. Oplag. Kbh. 1912.
- * —, Mindre Lærebog i Samfundskundskab. 4. Oplag. Kbh. 1912.
- * *Larsen, V.*, Samfundslære for Mellemskolen og Realklassen. 2. Udg. Kbh. 1912.
- Berlin, K.*, Europæiske lovgivende Forsamlinger. En kortfattet Oversigt. Kbh. 1910. 4.
- Lindberg, F.*, Biskop Ketteler og Socialismen i Tyskland. Kbh. 1913.

Æsthetik.

- Brix, H.*, Tonen fra Himlen. Kbh. 1912.

Musik.

- Hammerich, A.*, Musik-Mindesmærker fra Middelalderen i Danmark. Kbh. 1912. 4. Tvl.
- Lodher, C.*, Orgelstemmerne og deres Klangfarver. En Haandbog for Organister. Dansk Oversætt. ved *Chr. Geister* og *P. S. Rung-Keller*. Kbh. 1912. Fig. Forf. Portr.

Kunst.

- Jensen, Chr. A.*, og *E. Rondahl*, Stilarternes Historie. Kbh. 1912. Fig.
- Baronesse *Stampes* Erindringer om Thorvaldsen. Udg. af *Rigmor Stampe*. Kbh. 1912. Fig. Portr.
- Tegninger til ældre nordisk Architektur. Udg. af *H. Storck*. 5. Samling. 3. Række. 3.—6. H.; 4. Række. 1.—4. H. Kbh. 1911—13. Fol. Fig. Tvl.

Lægevidenskab.

- Dansk Sundhedstidende. Redig. af *C. Lorentzen*. Kbh. 1912—13. Fig.

Forel, A., Det sexuelle Spørgsmaal. Overs. af *Karna Birk Gronbech*. Gennemset og med et Forord af *A. Friedreich*. Kbh. 1913. Fig. Tvl. Forf. Portr.

De matematiske Videnskaber.

Nyt Tidsskrift for Matematik. Redig. af *C. Juul* og *V. Trier*. A og B. Kbh. 1912—13.

* *Eibe, Thyra*, Aritmetik for Mellemskolen med 660 Opgaver. Kbh. 1912.

† *Steffensen, J. F.*, Analytiske Studier med Anvendelser paa Taltheorien. Kbh. 1912.

† *Schou, E.*, Analytiske Studier over harmoniske Funktioner med tre Variable. Kbh. 1912.

Fysik.

Fysisk Tidsskrift. Redig. af *K. Meyer* f. *Bjerrum* og *E. S. Johansen*. Kbh. 1912—13. Fig.

* *Christensen, N.*, Lyslære. Kbh. 1912. Fig.

† *Gehrke, J.*, Om vertikale Varmestrømme i Havet. Kbh. 1912. Fig.

Chemi.

† *Høst Madsen, E.*, Kritiske Studier over Alkoholaters og Basers Indvirkning paa organiske Halogenforbindelser. Kbh. 1912. Fig.

Jürgensen, Chr., De menneskelige Fødemidlers kemiske Sammensætning i grafisk Fremstilling. 6. revid. Udg. Kbh. 1913. Tvl.

* *Hannover, H. J.*, Om Fremstilling af porøse Metaller. Udtog af et Foredrag. [Kbh. 1912]. Fig.

Naturhistorie.

Fra Naturens Værksted. Populært Tidsskrift for Naturkundskab. Redig. af *W. Dreyer*. Kbh. 1912—13. Fig. Tvl.

* *Stockmarr, A.*, Lille Biologi for Gymnasiets tre Linier. Kbh. 1913. Fig. Portr.

Verdens levende Dyr. Populær Naturhistorie. Udg. under Ledelse af *Ch. J. Cornish*. Overs. fra Engelsk af *A. M. Dahl*. Krist. 1903. 2 Bd. 4. Fig. Tvl.

Danmarks Fauna. 11. *C. V. Otterstrøm*, Fisk. 1. Pigfinnefisk. 12. *A. C. Jensen-Haarup*, Tæger. 13. *A. Kløcher*, Sommerfugle. III. Natsommerfugle. 2. Del. Kbh. 1912—13. 3 Bd. Fig. Tvl.

Billeder af dansk Fugleliv, fotograferet i Naturen af *R. Christensen*. Med Tekst af *A. Ditlevsen*. II. Terner. Kbh. 1912. Tvl.

- Hegi, G.*, Illustrierte Flora von Mittel-Europa. 32.—34. Lief. München 1912—13. Fig. Tvl.
- † *Mentz, A.*, Studier over danske Mosers recente Vegetation. Kbh. 1912. Fig.
- † *Paulsen, O.*, Træk af Vegetationen i Transkaspiens Lavland. Kbh. 1911. Fig. Kort.
- † Danmarks geologiske Undersøgelse. 3. Række. Nr. 7. Kbh. 1912.
- * *Sarauw, G. F. L.*, Menneskeslægtenes Ælde og de ældste jordfundne Menneskers Hovedformer. Referat af Foredrag. Særtryk af: Meddelelser fra Dansk geol. Forening Nr. 16. Kbh. 1910.
- * —, Vorkommen, Untersuchung und Gliederung des Frühneolithikums. Vortrag. Sonder-Abdruck. Braunschweig 1912. 4.
- † *Bonnesen, E. P., O. B. Bøggild og J. P. Ravn*, Carlsbergfondets Dybdeboring og dens videnskabelige Resultater. Kbh. 1913. 4. Tvl.

. Industri og Haandværk.

- Olrik, J.*, Gamle Jærnovne fra Tiden 1550—1800. Tyske og norske Støbearbejder i Danmark. Udg. ved Østifts hist-topogr. Selsk. Kbh. 1912. 4. [Særtryk af Tidsskrift f. Industri].

Krigsvæsen.

- * Dommens Dag. 12. Opl. Kbh. 1908.

Geographi og Rejser.

- Geografisk Tidsskrift. Redig. af *O. Olufsen*. Kbh. 1912—13. 4. Fig. Kort.
- Petermanns Mitteilungen*. Herausgeg. von *P. Langhans*. Gotha 1912—13. 4. Fig. Tvl. Kort.
- Ergänzungsheft Nr. 172—176. Gotha 1912—13. 4. Fig. Kort.
- Bruun, D.*, Kampen om Nordpolen. Polarforskningens Saga. Kbh. 1902. Fig. Tvl. Kort. Portr.
- , Det høje Nord. Færøernes, Islands og Grønlands Udforskning. Kbh. 1902. Fig. Tvl. Kort. Portr.
- * *Christensen, C. C.*, Geografi for Mellemskolen. 8. gennemsete og forøg. Udg. Kbh. 1912. 2 Bd. Fig. Tvl.
- * — og *A. M. R. Krogsgaard*, Danmarks Geografi for Folkeskolens højere Klasser. Kbh. 1912. Fig.
- Rejsen til Amerika. Oplevelser og Indtryk fra Studenter-Sangforeningens Amerikafærd Maj—Juni 1911. Kbh. 1912. Fig. Portr.
- Mikkelsen, E.*, Tre Aar paa Grønlands Østkyst. Kbh. 1913. Fig. Kort. Forf. Portr.

Amundsen, R., Sydpolen. Den norske Sydpolsfærd med Fram
1910—1912. Kbh. 1912. 2 Bd. Fig. Tvl. Kort. Portr.

Historie.

Poulsen, F., Kristusbilledet i den første Kristentid. Kbh.
1911. Fig.

Verdenskulturen. Redig. af *A. Friis*. 159.—165. H. Kbh.
1912. Fig. Tvl. Portr. (Slutning).

Lütken, A., og *H. Holst*, Opfindelsernes Bog. 1.—2. Bd. Kbh.
1912—13. 2 Bd. Fig. Tvl.

Folkenes Historie. Redig. af *J. Ottosen* og *N. Møller*. 224.
—231. H. Kbh. 1912. Fig. Tvl. Portr. (Slutning).

Schmidt, L., Frankrigs, Tysklands og Englands Historie siden
1860. Lærebog for Realklassen. Kbh. 1912. Fig. Portr.

Gregor af Tours, Frankerkronike, overs. af *J. P. Jacobsen*.
Udg. af Selsk. til hist. Kildeskrifters Overs. 2.—3. H.
Kbh. 1912.

Ollivier, É., L'empire libéral. XVI. Paris 1912. Kort.
de Hegermann-Lindencrone, L., Fra det andet Kejserdømmes
og Communens Dage. Overs. af *J. Clausen*. Kbh. 1913.
Fig. Forf. Portr.

Doumic, R., Lamartine. Paris 1912. Portr.

Sandberg, L., Charles Dickens. 1812—1912. Krist. 1912. Fig.
Portr.

Pontoppidan, M., Anno 13. Tysklands Rejsning mod Napoleon
for 100 Aar siden. Kbh. 1913. Portr.

Rubin, M., Tysklands Historie fra 1848 til Nutiden. Kbh. 1912.

Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 3. Række.
Kbh. 1912—13. Fig. Tvl.

Jørgensen, A. D., Fortællinger af Nordens Historie. 2. Opl.
Kbh. 1900—01. 2 Bd. Fig. Tvl. Portr.

Skovgaard, Johanne, Dronning Margrethe og hendes Samtid.
Kbh. 1912. Fig.

Danske Magazin. 6. Række. 1. Bd. 4. H. Kbh. 1913. 4.
Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis. Fortegnelse
over Danmarks Breve fra Middelalderen. Udg. ved *K.
E. Slev*. 4. Bd. 2. H. Kbh. 1912. (Slutning).

- Historisk Tidsskrift. 8. Række. Udg. af den danske histor. Forening. Redig. af *J. A. Fridericia*. Kbh. 1912.
- Til Edvard Holm paa hans 80-aarige Fødselsdag fra den danske hist. Forening. Tillægshæfte til Histor. Tidsskrift, 8. Række. 4. Bd. Kbh. 1913. E. H.s Portr.
- Samlinger til jydsk Historie og Topografi. 4. Række. Redig. af *S. Nygård*. Aarhus 1912—13. Tvl.
- Fra Arkiv og Museum. Tidsskrift for Østifternes Historie og Topografi. Kbh. 1912—13.
- Danmarks Folkeminder. Nr. 8. *S. Ditlevsen*, Danske Ordsprog især fra Thy. Udvalg med Indledning af *C. Ludvigsen*. Nr. 9. *H. Kyrre*, Furboerne. Dansk Fiskerliv, I. Kbh. 1912. Fig. Tvl.

-
- Bokkenheuser, K.*, Frederiksberg. (De svandt, de svandt . . . ! III). Kbh. 1912. Fig. Portr.
- Møllerup, W.*, Danmarks gamle Hovedstad i Prospekter. Kbh. 1912. Fig. Tvl.
- Gravminder fra Københavns og Frederiksbergs Kirkegaarde. Udg. af Foren. i Hovedstadens Forskønnelse. Kbh. 1912. 4. Tvl.
- Krak, O.*, Kjøbenhavns Vejviser. 144. Aarg. Kbh. 1912. 4.
- * [*Reedtz-Thott*], Bemærkninger om Herlufsholms Udvikling i Tiden 1887—1912. Næstved 1912.

-
- † Danmarks Statistik. Statistisk Tabelværk. 5. Række. Litra D. Nr. 27—28 (2. Hefte), 29 (1. H.); Litra E. Nr. 7. Kbh. 1911—12. 4 Bd, 4.
- † —. Statistiske Meddelelser. 4. Række. 38. Bd. Kbh. 1912.
- † —. Statistisk Aarvog. 16. Aarg. 1911. Kbh. 4.
- Warming, J.*, Haandbog i Danmarks Statistik. 3.—4. H. Kbh. 1911—13 (Slutning).
- Wiskinge, S.*, Grundtræk af vor Forfatnings Historie. 2. Opl. Køge 1912.
- Feilberg, H. F.*, Dansk Bondeliv, navnlig i Vestjylland. Kbh. 1889. Fig.
- Kgl. dansk Hof- og Statskalender for Aaret 1913. Udg. af *A. Hennings*. Redig. af *A. Ravn* og *P. Hennings*. Kbh. 1913. 4.

-
- Angell, H.*, Skottetoget. Et 300 Aars Minde. 1612—1912. Krist. 1912. Fig.
- Holm, E.*, Danmark-Norges udenrigske Historie i Aarene 1800—til 1814. II. 1807—1814. Kbh. 1912.
- Begtrup, H.*, Det danske Folks Historie i det 19. Aarh. 32.—40. H. Kbh. 1912—13.
- Jensen, N. P.*, Kampen om Sønderjylland. 1. Bd. 1848. Kbh. 1913. Kort. Portr.

- Liljefalk, A.*, og *O. Lütken*, Vor sidste Kamp for Sønderjylland. Kbh. 1904. 4. Fig. Tvl. Portr.
Thorsøe, A., Den danske Rigsdag og Udenrigspolitikken fra 1866 til 1908. Kbh. 1913.
-

- Kirkehistoriske Samlinger. 5. Række. Udg. ved *H. F. Rørdam*. Kbh. 1912—13.
 Vitae sanctorum Danorum. Udg. ved *M. Cl. Gertz*. 3. H. Kbh. 1912 (Slutning).
Moltesen, L. J., De avignonske Pavers Forhold til Danmark. Kbh. 1896.
Lindbæk, Johs., Pavernes Forhold til Danmark under Kongerne Kristiern I og Hans. Kbh. 1907.
Larsen, E. F., Den danske Kirkeret. 3. Bog. Kirkens Styrelse. I. Afsnit. Historisk indledning. Kbh. 1912.

- Atlanten. Medlemsblad for Foreningen „De danske Atlanterhavsøer“. Redig. af *J. Windfeld*. Nr. 101—111. Kbh. 1912—13. Fig.
 † Meddelelser om Grønland, udg. af Kommissionen for Ledelsen af de geol. og geograf. Undersøgelser i Grønland. 30. H. 2. Afdel.; 36., 38. 42. H.; 45. H. 2. Afdel.; 46., 48. — 50. H. Kbh. 1911—12. 9 Bd. Fig. Tvl. Kort.
 † *Kornerup, Th.*, Oversigt over Meddelelser om Grønland 1876—1912. Kbh. 1913.
-

- Sønderjydske Aarbøger. 1912, 1—2. Udg. af *H. P. Hanssen-Norremølle, P. Skau* og *N. Andersen*. Aabenraa. Fig.
Rosendal, H., Træk af Danskhedens Historie i Sønderjylland. Kbh. 1911—12. 2 Bd. Fig. Kort. Portr.
-

- Personalhistor. Tidsskrift. 6. Række. Redig. af *P. Hennings*. Kbh. 1912—13.
 Danmarks Adels Aarbog. Redig. af *H. R. Hiort-Lorenzen* og *A. Thiset*. 30. Aarg. Kbh. 1913. Fig. Tvl. Portr.
Dankier, O., Teologisk Stat (ny gejstlig Stat). Kbh. 1912. 4.
 Danske Stormænd fra de senere Århundreder i Tekst og Billeder. Udg. af *L. F. la Cour* og *K. Fabricius*. 5.—33. H. Kbh. 1912. 4. Portr. (Slutning).
Lauritsen, P., Danske Mænd. Skrifter for Ungdommen. IX. D. G. Monrad. Kbh. 1913. Portr.
 Memoirer og Breve, udg. af *J. Clausen* og *P. F. Rist*. XVII. Gyldenløves Lakaj. Optegnelser fra Christian V's Tid af *Matthias Skaantund*. XVIII. Den gamle Majorinde fra Færgegaarden. Optegnelser af *Franzisca v. Rosen*. Kbh. 1912—13. 2 Bd. Tvl. Portr.

- † *Lund, F. F. S.*, Danske malede Portrætter. En beskriv. Katalog. 4. Bd. 1—2. Miniatursamlingen paa Rosenborg Slot. 10. Bd. 1.—3. H. Kbh. 1912.
- Andræ, P.*, Carl Georg Andræ. En biografisk Fremstilling. Supplement og Person-Register. Kbh. 1912.
- Rosenberg, P. A.*, Herman Bang. Kbh. [1912]. Portr. [„Mennesker“. VIII].
- Nyegård, L.*, Villhelm Birkedal, hans Liv og Kamp 1870—92. 2. Halvbind. Kbh. 1912.
- Casse, F.*, En gammel Ingeniørs Erindringer. Kbh. 1913.
- Dahlerup, H. B.*, Mit Livs Begivenheder. IV. Nyskabelsen af den østerrigske Marine 1850—1852. Udg. af *J. Dahlerup*. Kbh. 1912.
- Rønning, F.*, N. F. S. Grundtvig. 3. Bd. 2. Del. Kbh. 1912. Portr.
- Koch, L.*, Lucie Hørlyk. En Levnetstegning, delvis i Selvbio-grafi. Samlet og udg. af hendes Fader. Kbh. [1913]. Portr.
- Østrup, J.*, Brygger, Kaptajn J. C. Jacobsen. Kbh. [1912]. Tvl. Portr. [„Mennesker“. VIII].
- † *Ammundsen, V.*, Søren Kierkegaards Ungdom, hans Slægt og hans religiøse Udvikling. Kbh. 1912. 4. Tvl.
- Koch, L.*, En gammel Præsts Erindringer. Kbh. 1912. Tvl.
- Jensen, N. P.*, Oberst Frederik Læssøe. 1811—1850. Kbh. 1912. Tvl.
- Madsen-Mygdal, N. P.*, Politiske Oplevelser. Kbh. 1912.
- Svundne Tider. Uddrag af Generalmajor *Fr. G. v. Müllers* efterladte Papirer ved *E. Bodenhoff*. Kbh. 1912. Portr.
- Kall, J. C.*, Biskop Fredrik Nielsen. En Levnedstegning. 2. Halvbind. Kbh. 1912. Portr.
- * *Kopp, R.*, Oberst Otto Frederik Vaupell. Trykt som Manuskript. Krist. [1912]. Tvl. Portr.
- * Familien Visby ved Provst *Vilh. Visby* og dennes Søn *Fr. V.* Aarhus 1905. Fig. Portr.

-
- Historisk Tidsskrift. Udg. af den norske histor. Forening. 5. Række. Krist. 1912—13.
- Norges Historie af *A. Bugge*, *E. Hertzberg*, *O. A. Johnsen*, *Y. Nielsen*, *J. E. Sars* og *A. Taranger*. 71.—85. H. Krist. 1912—13. Fig. Tvl. Portr.
- † Meddelelser fra det norske Rigsarchiv. 3. Bd. 2. H. Krist. 1912.
- † Statholderskabets Extraktprotokol af Supplicationer og Resolutioner 1662—1669. Udg. af det norske Rigsarkiv. 2. Bd. 1. H. Christ. 1911.
- Bang, A. Chr.*, Den norske Kirkes Historie. 1.—9. H. Krist. 1913. Fig. Tvl.
- Nordmænd i det 19. aarh. Udg. ved *G. Gran*. 26.—30. h. Krist. U. A.
- Bull, J. B.*, Hans Nielsen Hauge. Autor. Udg. for Danmark. Kbh. 1912. Portr.

Historisk tidsskrift. Utg. af svenska histor. föreningen genom
T. Höjer. Stockh. 1912—13.

Ilovajskij, D. J., Peter den store og hans Søn. Overs. af *Kirsten Hofman-Bang*. Kbh. 1913. Portr.

Christmas, W., Kong Georg I. Mindeskrift. 1. H. Kbh. 1913.
4. Fig. Tvl. Portr.

Konow, Sten, Ørken og Oase. Det inderste Asien i Nutid og
Fortid. Krist. 1912. Fig. Tvl.

Sakurai, T., Menneskeofre. En japansk Officers Dagbog under
Belejringen og Stormen paa Port Arthur. Paa Dansk ved
L. v. Köhl. Kbh. 1913.

Wolff, M., Kritiske Tider i Chinas Historie. Kolding 1913.
Tvl. Portr.

* Den danskfødte Amerikaner. Bidrag til Belysning af hans
Liv og Gerning. [Udg. af *Max Henius*]. Chikago 1912.

Larsen, K., De, der tog hjemmefra. Kbh. 1912. 2 Bd.

De derovre. En Række Breve fra Canada, udg. af *H. F. Feilberg*. Kbh. 1912.

Sprogvidenskab.

Verner, K., Afhandlinger og Breve, udg. af Selsk. f. germansk
Filologi med Biografi ved *M. Vibæk*. Kbh. 1903. Forf.
Portr.

Jacobsen, Lis, Sprogets Forandring, bearbejdet efter *Axel Kock*:
Om språkets förändring. Kbh. 1913.

Nyrop, Kr., Grammaire historique de la langue française. Tome
quatrième. Copenh. 1913.

* Lectures variées. Udvalg af franske Tekster til Brug ved
Undervisning i 2. og 3. Gymnasiekl., udg. med Oplysninger
af *A. Glahn*. 3.—5. H. Kbh. 1912.

* *Jung, C. F.*, Fransk Læsebog for Gymnasier, Realskoler og
Pigeskoler. 5. omarb. Udg. ved *N. Chr. Nielsen*. Kbh.
1912.

* *Madsen, H.*, Fransk Læsebog for ældre Begyndere. II. Kbh.
1913.

Grimm, J. u. W., Deutsches Wörterbuch. 4. Bd. 1. Abtheil.
IV. Theil. 1. Lief.; 10. Bd. 2. Abtheil. 8.—9. Lief.; 11.

- Bd. 3. Abtheil. 1. Lief.; 12. Bd. 1. Abtheil. 9. Lief; 2. Abtheil. 1. Lief.; 14. Bd. 1. Abtheil. 2. Lief.; 2. Abtheil. 1. Lief. Lpz. 1912—13. 4.
- * *Jørgensen, Chr.*, Tysk Sproglære for Mellem- og Realskolen. Kbh. 1912.
- * *Reincke, H.*, Tysk Grammatik for de højere Klasser. Kbh. 1912.
- * Tyske Digte, udg. med Noter ved *C. V. Østergaard*. Kbh. 1912.
- * *Løfgren, O. L.*, Tyske Stiløvelser for det nysproglige Gymnasium. Ved *Chr. Jørgensen*. Kbh. 1912.
- Murray, J. A. H.*, A new English dictionary on historical principles. Vol. VIII (senatory-several). Vol. IX (sleep-sorrow). Vol. X (ti-tombac). Oxford 1912—13. 4.
- * *Bruun, G.*, Engelske Fonograf- og Grammafontekster. 2. Udg. Kolding 1912.
- * *Bøgholm, N.*, og *O. Madsen*, Engelsk Læsebog for Realklassen og det matemat. Gymnasium. 2. Udg. Kbh. 1912.
- * *Jespersen, O.*, og *Chr. Sarauw*, Engelsk Lærebog for Mellem-skolens lavere Klasser. 8. Udg. af Engelsk Begynderbog II. Kbh. 1913.
- * *Bruun, G.*, The historical reader 1588—1910. I. Texts. II. Notes. Kbh. 1913. 2 Bd.

Arkiv för nordisk filologi, utg. genom *A. Kock*. Ny följd. Lund 1912—13.

- Evensen, A. C.*, Lesibók. Tórshavn 1911.
- Danske Studier, udg. af *M. Kristensen* og *A. Orlík* for Univ.-Jubil.s danske Samfund. Kbh. 1912—13.
- Jacobsen, Lis*, Kvinde og Mand. En Sprogstudie fra dansk Middelalder. Kbh. 1912. Forf. Portr.
- * *Falkenstjerne, V.*, Dansk Sproglære til Brug i den højere Skole. Kbh. 1913.
- * Danske Læsestykker til Sprogiagttagelse med en kortfattet Sproglære ved *A. Dam* og *K. V. Rosenstand*. Kbh. 1911.
- * *Fossing, A.*, og *J. Jørgensen*, Dansk Stil. Vejledning og Opgavesamling. 1. H. 2. Udg. Kbh. 1910.
- * *Smith, F.*, og *O. Lange*, Skriftlig Dansk. En Haandbog for Lærere. II (2.—4. Mellemskolekl. og Realkl.). Udgave for den højere Skole. Kbh. 1913.
- * — —, Skriftlig Dansk. Elevers Bog. 5.—7. H. Udgave for den højere Skole. Kbh. 1913. 2 Bd.
- Bennicke, V.*, og *M. Kristensen*, Kort over de danske Folke-mål. 9.—11. H. Kbh. 1911—12. 4. Tvl. (Slutning).

Feilberg, H. F., Bidrag til Ordbog over jyske Almuesmaal. Udg. af Univ.-Jubil.s danske Samfund. 39.—40. H. Kbh. 1912.

Falbe-Hansen, I., Svensk-Dansk-Norsk Ordbog. 2. Halvbind. Kbh. 1912.

Falbe-Hansen, I., og *E. Keller*, Svenske Læsestykker til Skolebrug. Kbh. 1912.

Thomsen, V., Inscriptions de l'Orkhon déchiffrées. 1.—2. livraison. Helsingfors 1894—96.

Den græske og latinske Literatur.

* *Euripides*, Alkestis. Overs. af *M. Cl. Gertz*. Kbh. 1913.

* —, Hippolytos. Overs. af *M. Cl. Gertz*. Kbh. 1913. Tvl.

* *Sofokles*, Antigone ved *N. Møller*. 2. Udg. Kbh. 1912.

—, Elektra. Overs. af *J. K. Larsen*. Kbh. 1912.

Bojesen, E. F., Bidrag til Fortolkningen af Aristoteles's Bøger om Staten. 1. Deel. Kbh. 1844. [SPr. fra Sorø Academies Skole].

Diodors romerske Aarbøger til Aar 302 f. Kr. F. ved *A. B. Drachmann*. Udg. af Selsk. til hist. Kildeskrifters Oversætt. Kbh. 1912.

Enklids Elementer. VII—XIII. Overs. af *Thyra Eibe*. Kbh. 1912. 3 Bd. Fig. (Slutning).

Terentius, Pigén fra Andros. Lystspil. Overs. af *Thor Lange*. Kbh. 1912.

Madvig, J. N., Emendationes in Ciceronis libros de legibus et Academica. Hafniæ 1826.

* *Sallusts* Catilina. Overs. af *S. P. Cortsen*. Kbh. 1912.

Sveton, Kejserbioграфier, overs. af *A. B. Drachmann*. Udg. af Selsk. til hist. Kildeskrifters Oversætt. 2.—3. H. Kbh. 1912.

De nyere Literaturer.

* Udvalgte Stykker af latinske Forfattere fra Middelalderen og den nyere Tid, udg. af *M. Cl. Gertz* og *Jul. Nielsen*. 1. Afd. Middelalderlige Forff., udg. med Oplysn. af *M. Cl. Gertz*. 2. Udg. Kbh. 1912.

Dickens, Ch., Works. 1. The posthumous papers of the Pickwick club. 2. David Copperfield. 3. The life and adventures of Nicholas Nickleby. 4. The old curiosity shop. 5. Dombey and son. 6. The adventures of Oliver Twist. 7. Sketches by Boz. 8. The life and adventures of Martin Chuzzlewit. 9. Barnaby Rudge. 10. Bleak house. 11.

American notes and A child's history of England. 12. Little Dorr: 13. A tale of two cities. 14. Great expectations. - London [1912]. 14 Bd. Tvl.
Harrison, H. S., Queed. A novel. Boston and New York 1911. Tvl.
Shakespeare, Julius Cæsar. Ed. by *A. W. Verity*. Cambridge 1910.

- * *Auerbach, B.*, Das Landhaus am Rhein. Roman. Stuttg. 1869. 3 D. i 1 Bd.
 * *Heyse, P.*, Novellen. Berlin 1872—74. 5 Bd.

Rimnasafn. Samling af de ældste islandske Rimer. Udg. f. Samf. t. Udg. af gl. nord. Litteratur ved *F. Jónsson*. 6. H. Kbh. 1912.
 Rémundar Saga Keisarasonar, udg. for Samf. t. Udg. af gl. nord. Litteratur ved *S. G. Broberg*. 4. H. Kbh. 1912.
 Yngvars Saga Vidförla. Utg. för Samf. t. Udg. af gl. nord. Litteratur av *E. Olson*. Kbh. 1912.

Regin i Lid [o: *R. Rasmussen*], Glámlysi. Smásögur. Tórs-havn 1912.

Danmarks gamle Folkeviser. Danske Ridderviser, udg. af *A. Olrik*. 3. Bd. 3. H. Kbh. 1912. 4.
 Danske Viser fra Adelsvisebøger og Flyveblade. 1530—1630. Udg. af *H. Grüner Nielsen* med Ordbog af *Marius Kristensen*. 1. Bd. Kbh. 1912.
Palladius, P., Danske Skrifter. Udg. for Univ.-Jubil. danske Samf. af *Lis Jacobsen*. 3.—4. Lev. Kbh. 1912.
 * Smaafortællinger af *S. Schandorph*, *S. Bauditz* og *H. Pontoppidan*, udg. af Daneklærerforen. ved *K. Bokkenheuser*. Kbh. 1912.
 * *Andersen, H. C.*, Rejseskildringer. Udg. af Daneklærerforen. ved *Marie Smith*. Kbh. 1912.
 [*Andersen, V. J.*, Knud Sjællandsfars Tide-Bog. 2. Part. Hellig og Søgn. Kbh. 1912.
Dradmann, H., Prinsessen og det halve Kongerige. 2. Opl. Kbh. 1878.
Jørgensen, Joh., Bag alle de blaa Bjerge. Kbh. 1913.
Søren Kierkegaards Papirer, udg. af *P. A. Heiberg* og *V. Kuhr*. 4. Bd. 1842—1844. Kbh. 1912.
 Kierkegaard-Studier, udg. af *P. A. Heiberg* og *V. Kuhr*. 1. En Episode i Søren K.s Ungdomsliv af *P. A. Heiberg*. Kbh. 1912.
Knudsen, J., Rodfæstet. Roman. Kbh. 1911.

- * *Paludan-Müller, Johs.*, Drøm og Daad. Fortælling fra Napoleonstiden. Kbh. 1912.
- * *Richardt, Chr.*, Fortællende Digte i Udvalg, udg. af Dansk-lærerforen. ved *A. Ipsen*. Kbh. 1912.
- Rørdam, V.*, Strid og Strængeleg. Kbh. 1912.
- , Et borgerligt Ord om Danmarks Stilling og det at være Dansk. Kbh. 1912.

Wergeland, H., Samlede Skrifter, udg. af *H. Lassen*. Christ. 1852—57. 9 Bd. Forf. Portr.

Sveriges National-Litteratur. 1500—1900. I. Reformationstiden. V. Gustavianernas poesi. VII. Sengustavianerna. 1700-tallets dramatik. XVIII. A. Ch. Leffler, E. Ahlgren o. fl. XX. A. Bondesen, Ola Hansson o. fl. Stockh. 1912. 4 Bd. Portr. (Slutning).

Bjørnsø, Bj., Gro-Tid. Brev fra Årene 1857—1870 med Indledning og Oplysninger utg. av *H. Koht*. I. 1857—1861. II. 1872—1870. Krist. 1912. 2 Bd. Tvl. Portr.

Literær- og Literaturhistorie.

Nordisk Tidsskrift for Filologi. 4. Række. Redig. af *H. Ræder*. Kbh. 1912 · 13.

Studier fra Sprog- og Oldtidforskning, udg. af det philol.-histor. Samfund. Nr. 89. *Th. Hobbes* Grundlove. I. Del (Fremstilling af Psykologien). Ved *A. Thomsen*. Nr. 90. Af *Chaucers* og *Langlands* Digting. Paa Dansk ved *U. Birkedal*. Nr. 91. Stat og Borger i det gamle Babylon af *C. W. Westrup*. Kbh. 1912—13.

Heiberg, J. L., Sindssygdом i den classiske Oldtid. Kbh. 1913.

- * *Mortensen, K.*, Mindre dansk Litteraturhistorie. 2. Udg. Kbh. 1911.

- * *Graesel, A.*, Handbuch der Bibliothekslehre. 2., völlig umgearb. Aufl. der „Grundzüge der Bibliothekslehre“. Lpz. 1902. Fig. Tvl.

Haandbog i Bibliotekskundskab. Udg. af *Sv. Dahl*. Kbh. 1912. Fig.

- † Katalog over Erhvervelser af nyere udenlandsk Litteratur ved Statens offentlige Biblioteker 1911. Udg. ved *S. Bløndal*. Kbh. 1912.

- † Statsbiblioteket i Aarhus. Aarskatalog. Fortegnelse over Erhvervelser af nyere udenlandsk Litteratur. 5—6. 1910—11. Aarhus 1912.

Discipelbiblioteket.

Discipelbiblioteket tæller nu ca. 2700 Bind, væsentlig dansk eller paa Dansk oversat Skønlitteratur. Alle Skolens Disciple er pligtige at være Medlemmer. Kontingentet er 2 Kroner aarlig. Desuden bidrager Stiftelsen med 50 Kroner aarlig.

Følgende Bøger er tilkomne i Aarets Løb:

Frank Norris: Malstrømmen. *Kipling*: Fribytterbreve. Havets Helte. *Hauff*: Eventyr. *Zacharias Nielsens* Værker. Kulsviere. *Jacob Knudsen*: To Slægter. Lærer Urup. *J. V. Jensen*: Bræen. *Turner*: Familien paa Uroligheden. Syv Søskende. *Daudet*: Landflygtige Monarker. *B. S. Ingemann*: Valdemar Sej. Erik Menveds Barndom. Kong Erik og de fredløse. Prins Otto af Danmark. *A. Dumas*. De tre Musketerer. *W. Scott*: Quentin Durward. Ivanhoe. *C. Doyle*: Sherlock Holmes' Død. *Jonas Lie*: Tremasteren Fremtiden. Lødsen og hans Hustru. *H. Pontoppidan*: Fortællinger. *Herrick*: Den virkelige Verden. *Karl Larsen*: Seksten Aar. *Hostrup*: Senere Livserindringer. *Rider Haggard*: Historier. Taagefolket. *Hall Caine*: Dommeren. Manboen. En Kristen. Den fortabte Søn. Den evige Stad. Trællen. *Rist*: Olaf Ryes Saga. *Cherbuliez*: Hævn. *Tolstoy*: Fra Sebastopol. Krig og Fred. *Lütken og Liljefalk*: Vor sidste Kamp om Sønderjylland. *H. F. Ewald*: Jens Glob den haarde. Clara Bille. Niels Ebbeson. Dronningens Jomfru. Den skotske Kvinde paa Tjele. *Dickens*: Strenge Tider. Vor fælles Ven. David Copperfield. *Jack London*: Naar Naturen kalder. Før Adam. *Cummins*: Lampetænderen. *J. Verne*: Czarens Kurér. Montazumas Datter. *S. Bauditz*: Samlede Skrifter. Den gamle Kro. *Brehm*: Dyrenes Liv. *Valdemar Rørdam*: Bjovulv. *Drachmann*: Ungdomsdigte. Kirke og Orgel. *Bøcher*: Nordborgerne. *Ludvig Hammer*: Under Hjemmets Aag. *Bergsøe*: Fra Piazza del Popolo. *B. Janssen*: Christine af Lothringen. *S. Hedin*: Fra Pol til Pol. *G. Eliot*: Møllen ved Floss. *Hamerting*: Aspasia. Elleve Aargange af Ill. Tidende. Hedebogen. Julebog for Børn 1912.

Ill. Tidende 1912. Ill. Fam.-Journal 1912. Krig og Fred 1912. Folkeoplysningsselskabets Skrifter 1912.

En Del Bøger og Blade, blandt andet nogle tyske, engelske og franske Tidsskrifter, er i Aarets Løb udrangerede.

Den fysiske Samling.

Til den fysiske Samling er der i Aarcts Løb anskaffet følgende:

- Et Apparat til Destillation af Kvægsølv.
- En Vandluftpumpe.
- Et Varmetraadsamperemeter.
- Et polariseret Relais.
- Et Modstandstermometer.
- En Drudes Oscillator.
- Et Kryofor.
- En lille Elektromotor.
- 6 Metaltraadslamper.
- 4 Gnistrør til spektroskopisk Brug.
- Et Centrifugalapparat med Tilbehør.
- Et Pyknometer.
- En Giftløvert.
- 2 store Flasker med Tubus.
- 2 Termometre med $\frac{1}{10}^{\circ}$ Inddeling.
- 2 Flydevægte.
- Platintraad til Ruhmkorfferen.
- Metallisk Calcium.
- Kautschukslanger.
- Porcellænsskaaler.
- En Skydelære.
- En Skruetvinge.
- En Del Værktøj.

Desuden 3 Bøger, nemlig: Zennick: Drahtlos Telegrafi, Weinhold: Physikalische Demonstrationen og Abraham: Expériences de physique.

Den naturhistoriske Samling

har modtaget følgende Gaver:

- Fostre af Okse og Svin (Dyrlæge Asmussen, Borre).
- En Krabbedykker (Discipel V. Sørensen).
- Kranium af tropisk Storkeart samt Skjold af Bæltedyr (Discipel H. Asmussen).
- Forstenet Krabbe, Hvalhvirel samt Sneglehuse fra Tertiærtiden, fundne i Gram i Sønderjylland (Discipel G. Jerichow).

I Skoleaaret 1912 -13 er anskaffet:

Udstoppede Dyr: Polarulv fra Østgrønland, Muldvarp, ung Stormmaage, ung sort Vandhøne, Rødben, krumnæbet

Ryle, Dværgryle, Terneunge, Kærnebider, Svartbagnaage,
enkelt Bekkasin.

Fosterstadier af Svin.

Apparater til Undervisningen i Fysiologi ved velvillig Hjælp
af Docent, Dr. phil. Aug. Krogh.

Den botaniske Have

har modtaget Gaver fra Universitetets botaniske Have,
Pastor Lind, Hammer, og Disciplene E. Holtved, H.
Ødum, A. Milo og B. Kofoed.

Skoler, som maatte ønske at modtage Planter, kan
om Efteraaret henvende sig til Adjunkt Ferdinand.

Den geografiske Samling

har modtaget følgende Gaver:

En Samling udskaarne Træfigurer illustrerende Kinas Samfær-
delsmidler og Skikke, fra Ningpo i Provinsen Chékiang
(Toldembedsmand P. Bærentzen, Kina).

3 sjældne jordfundne Stenøkser fra Vestindien, 2 fra St. Croix
og 1 fra den engelske Ø Anguilla (Lærer Jacobs, St. Croix).

Der er anskaffet:

R. Noordhoof: Rusland.

G. Rosendal: Sønderjylland.

135 Stereoskopbilleder.

Metereologisk Instituts Aftenvejrberetning.

Eksaminer i Sommeren 1913.

Studentereksamen og Mellemskoleeksamen.

Den *skriftlige* Del falder ifølge Ministeriets Bestemmelse i Dagene den 9.—14. Juni.

Den *mundtlige* Del afholdes efter nedenstaaende Skema.

Tirsdag den 17. Juni.

- Kl. 8. IV. Engelsk (Ba. Vb.).
 12. VII. Fransk (Mø. Selchau).
 5. VII ks. Græsk (Hs. Selchau).

Onsdag den 18. Juni.

- Kl. 8. VII ks. Latin (Bg. Selchau).
 3. VII ns + mn. Oldtidskundskab (G. Bg.).

Torsdag den 19. Juni.

- Kl. 1. IV. Geografi (Fe. Christensen).

Fredag den 20. Juni.

- Kl. 8. VII. Naturfag (Fe. Wl.).

Lørdag den 21. Juni.

- Kl. 5. VII ns. Historie (G. Hs.).

Mandag den 23. Juni.

- Kl. 8. VII mn. Naturlære (P. Weis).
 8. IV. Historie (G. Mi.).
 10. VII ns. Latin (Bg. Jt.).
 11. VII mn. Kemi (Hm. Weis).

Onsdag den 25. Juni.

- Kl. 8. IV. Matematik (Wl. Neersø).
 2. VII mn. Matematik (Wl. Neersø).

Torsdag den 26. Juni.

- Kl. 8. VII. Dansk (Mi. Krarup).
 3. VII ks + ns. Matematik (Wl. P.).

Fredag den 27. Juni.

- Kl. 8. VII ns. Tysk (Mø. Krarup).
 3. VII ks + mn. Engelsk (Ba. Vb.).
 3. IV. Naturhistorie (Fe. Jt.).

Lørdag den 28. Juni.

- Kl. 8. VII ns. Engelsk (Ba. Alsted).
 8. VII ks + mn. Historie (G. Hs.).

Mandag den 30. Juni.

- Kl. 8. IV. Naturlære (Hm. P.).

Onsdag den 2. Juli.

- Kl. 8. IV. Latin (Vb. Ba.).

Torsdag den 3. Juli.

- Kl. 8. IV. Dansk (G. Mi.).

Fredag den 4. Juli.

- Kl. 8. IV. Tysk (G. Fi.).

Aarsprøven for I, II, III, V og VI Klasse.

Saavel den skriftlige som den mundtlige Del falder i Dagene fra den 23. Juni til den 4. Juli. Det nærmere vil senere blive meddelt.

Lørdag den 5. Juli meddeles Udfaldet af Eksamen, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Mandag den 7. Juli Kl. 8 bliver Prøve for Aspiranter.

Sommerferien varer til Mandag den 18. August, denne Dag iberegnet; dog maa de nyoptagne Disciple være paa Herlufsholm senest Kl. 12¹/₂ Middag. De ældre Disciple giver Møde inden Kl. 10 Aften.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes Disciplenes Forældre samt enhver, der har Interesse for Skolen og dens Gerning.

O. F. Bache.
